Найдэрхөөр, хүндэтэ А.

Эхэ һайхан нютагаа эб хамта мөн...

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-һээ гарана

Ленинитын-политическэ газетэ

1

СРЕДА

№ 87 (18210)

сэн 6 мүн.

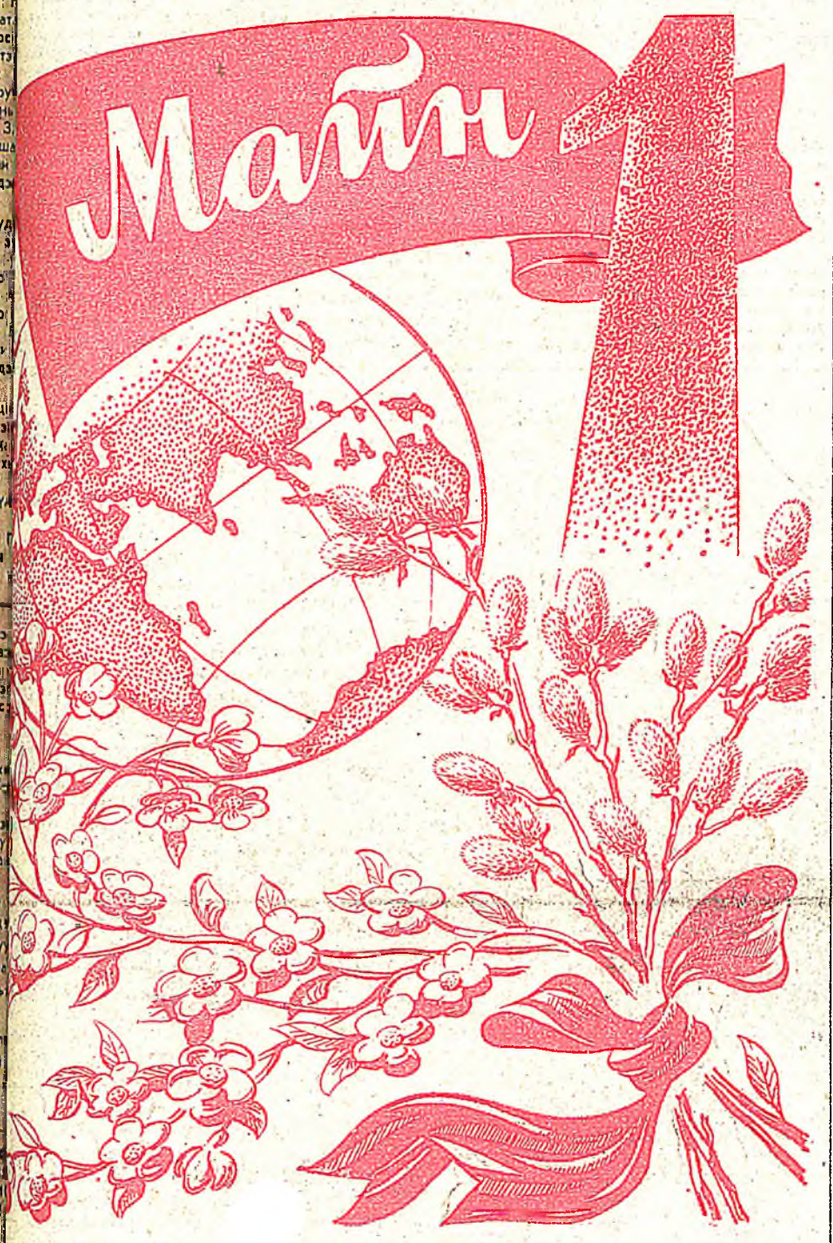

Р. А. АБИДУЕВАЙ зураг.

РСФСР-эй КОМПАРТИИН ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

Мүнөө үеын социально-экономическа болон политическэ байдалые сэгнэжэ үзөөд, РСФСР-эй Арадай депутедуудай гурбадахи эзэлжээтэ бэшэ съезд Россие шахардуу шанга байдалһаа гаргахын тула РСФСР-эй Верховно Советтэ, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ болон республикын праавительствада нэмэлтэ этигэмжэ түлөөлэлгэ үгэһэн байна.

Мүн общество дотор хёмороо зүрилдөөр дэбэргэхэ, политическэ, тодорхойлбол, коммунизмда эсэргүү шэнжэтэй хэмжээнүүдые үнгэргэхэ, армиие, хүн зоной эрхэ хамгаалалгын болон гүрэнэй бусад органуудые, эмхи зургаануудые болон һуралсалай эмхинүүдые партиһаа холодуулха һэдэлгэнүүдые съезд эрид буруушаахан байна.

Гэбэшье съездын һанамжые тоонгүй, РСФСР-эй засагай дээдын зургаануудай этигэмжэ түлөөлэлгые хубилган хубаарилха тухай шиндхэбэри бэелүүлхэ хэрэгээ республикые социально-экономическа шахардуу шанга байдалһаа гаргаха арга бэдэрэлгэнээ бэшэ, харин политическэ эсэргүүсэлтэ шангадхалгаһаа эхилһэниинь гайхалтай.

РСФСР-эй Верховно Совет Милиции тухай Хуулиие апрелиин 18-да баталан абаа. Тэрэнэй ёһоор РСФСР-эй МВД-гэй мэдэлдэ байдаг дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудта коммунистнуудай эхин организацинуудай ажал ябуулга хоригдоно. СССР-эй Үндэһэн Хуулида таарамжагүй энэ статья депутадуудта туйлай шанга хашалта харшалалта үзүүлэлгын эрхэ байдалда баталагдаһан байна. Политическэ шухала асуудал шиидхэлгэдэ эндэ ерэгүй депутадуудай дуун дахяад шиидхэхы үүргэ дүүргэбэ.

Съезд дээрэ депутадуудкоммунистнуудай, мүн депутадуудай бусад зарим бүлэгүүдэй һэргылһэн ушар зүб байгаа гэжэ эдэ үйлэ хэрэгүүд харуулба. Оксо эрхэтэ этигэмжэ түлөөлэлгэнь Россин арадуудай аша үрын түлөө гол баримтатай хүдэлмэридэ бэшэ, харин политическэ тэмсэлдэ зорюулагдажа захалаа.

Ороной бусад нютагуудай байдалые адаглаад үзэхэдэ, иимэ үйлэ хэрэгүүд хүн зоной мэргэжэл хорихо, коммунистнуудые газаашалһан бусад хэмжэгүүдые ябуулха, ниитын нэгэдэлнүүдэй болон хүн зоной эрхэ хаһаха талаар түрүүшын алхам болоно. Россин политическэ бусад партинуудай гэшүүдшье энэ хараа шэглэл аюултай, тэрэниие хэрэглэжэ огто болохогүй гэзэ ойлгохо ёнотой.

Коммунизмда эсэргүү ябадалые республикын тусхай политикын шатада оруулха, коммунистнуудые байгуулхы эдэбхитэй ажал ябуулгаһаа холодуулха һэдэлгэнүүдые РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай Политбюро эрид буруушаана. Милици тухай РСФСР-эй Хуули тушаа хэлэхэ болоо һаа, СССР-эй Үндэһэн Хуулиие хинан шалгадаг комитедэй үзэмжэдэ энэ Хуулиие эльгээгыт гэһэн гүйлтатайгаар СССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ А. И. Лукьяновта хандаха хэрэгтэй гэжэ тоолонобди.

Политбюро ороной болон РСФСР-эй Үндэһэн Хуулиие, КПСС-эй Уставые нариинаар сахин ажаллажа байдаг партийна организацинуудые, бүхы коммунистнуудые — республикын дотоодын хэрэгүүдэй албан зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые дэмжэнэ, тэдэ эмхи гуримтай, тэсэмгэй, арад зондоо үгэһэн тангаригтаа үнэн сэхэ байха гэзэ найдана.

РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай Политбюро.

Хабарай тарилга

ТАРЯАШАДАЙ ҺЭШХЭЛ

Хабарай һайхан сагта дурагүй хүн гэжэ үгы ааб даа.

Тиигэбэшье энэндэ зүрэл ехэёр баясадаг, сэдьхэл зүрхээ хүдэлгэдэг зомнай — хүдөөгэй ажалшад, таряашад. Энэньшье гайхалгүй. Ямар уларилтай хабар, зун, намар байхань бэ? Мүнөө газарай хүрьһэндэ оруулһан таряанай, хартаабхын болон бусад ургамалнуудай үрэнэнһөөмнай ямар ургаса гарахаб гэһэн бүхы этигэл найдалынь эдэл хабарай үдэрнүүдтэй сэхэ холбоотой ха юм.

Һаяшаг бидэ Ивалгын туршалга-үйлэдбэрикин ажахын таряалан дээгүүр ябаабди.

Орон соо боложо байһан ёрёо бэрхэтэй байдал һанууллһандал мүнөө үедэ сагай уларилшье баһал ехэ тогтууригүй шэнги. Үглөөгүүр яһала сэлмэг, дулаахан байһан гаа, үдэһөө хойшо баруун хойноһоо хүйтөөр һалхилаад, тэнгэридэ барбагар сагаан үүлэнүүд бии боложо, һалхин шангадаһаар заримдаа саһаншье шэдэлээд абана.

Ивалгын тосхонһоо баруу урагшаа ута хадын ораар нэмжыһэн зурууд зуруудаар, ехэл һайнаар хахалагдаһан, элдүүлэгдэнэн таряалан дээрэ тарилгын нэгэ агрегат тоофон соогуур нэгэ харагдажа, нэгэ харагдахаяа болижо ябаба.

Тарилгын агрегадые хүсэжэ, байлгаабди. Хойноо гурбан сеялка холбожо шэрэһэн Т-150 түхэлэй тракторай кабина соофоо дундуур наһанай хүн гаража ерэбэ. Энэмиай ажахын тракторно - таряан ажалай 2-дохи бригадын үнинэй механизаторнуудай нэгэн Г. Ф. Хлебодаров байба. Нара, һалхинда хүрилһэн хүдэр, уриинаар энэбхилһэн шарайтай, хабарай полиин һолоомодол шарабтар үһэтэй хүниие харахада, нэрээрыиньшье бодоходо, ёнотойл таряашан хүн байлтай даа.

— Үгэгэлдэрэйл тарилга эхилэбди. Бригада соогоо би түрүүлэн гараб. Үглөөдэрһөө механизаторнууд Юрий Сордонов, Валерий Голышев (бригадириай) гэгшэд тарилгынгаа агрегадуудые гаргаха юм. Түрүүн энэ таряалан дээгүүрээ бүри апрелиин эхеэр борной шэрэжэ хүрьһэнэйнь дээрэхи хальһа үгы хээ, зөөлэрүүлээ, тэгшэлээ һэмди. Мүнөө эндээ хара таряа тарилабди, — гэжэ Георгий Федорович хөөрэнэ.

— Иигэжэ зурууд зуруудаар элдүүрилэгдэһэн сэбэр паартнай хэр ехэб? Бүхыдэнь хэды гектарта эртын тарилга, ямар болзорто хэхэбта?

— Манай бригада хамта 1000 гектарта хара таряа, шэнинсэ, обёос тариха юм. Тэрэнэй хахадынь сэбэр паар дээрэ, бэшэниинь хабар хахалагдажа таригдаха байна. Энэ Большегорье гэжэ газарай 300 гектар полидо хара таряагаа— майн 1 болотор, майн 5 болотор — шэниисээ тарижа дүүргэхэ ёнотойбди. Юрэдөөл һайндэрлэхэ туха байхагүй. Гансал хүйтэн байжа ажалыемнай һаатуулагша аа гү, — гэжэ механизатор һанаата болоно.

— Али бүхы юумэн хомор, үнэтэй болоо гээд, ороной шохтернууд болон бусад хүдэлмэришэд буһалгаална, ажалаа хэнэгүй гэнэбди. Харин таряашад, хүдөөгэй ажалшад лэ юунэйшье болоо һаа, ажалаа орхиногүй гээшэ ааб даа, — гэхэдэмни, Георгий Федорович тодожо абаад:

— Бидэ өөһэдтөө дайсад бэшэ хэ юмбибли. Таряагүй һаа, юугээ хуряахабибди. Одоол улан хоойон байдол ерэхэл. Зониие эдеэлүүлхэ ёнотой таряашад хадаа һэшхэлээ ханаагүйдэмнай аргагүй, — гэжэ хэлэнэ.

Тэндэһээ ажахын МТМ-дэ ерэхэдэмной трактор, машинануудай хүнхиөөн, хүлгөөн, хөөрсэгэөөн боложо байба.

Таряаландаа гарахын урда зариманиинь техникээ үшөө дахин шалгана, шангадхана. Нүгөөдүүлынь агрегадуудаа холбоно, хүдэлгэжэ туршана. Тэрэ дээрэ дурсагдагша Георгий Хлебодаровтай нэгэ бригадада хүдэлдэг механизатор Александр Пурбуев К-700 түхэлэй трактортаа плоскорез, борной, эржэгэр эрмэгтэй каток гэхэ мэтые холбон шаттагалжа байба.

— Үглөөдэрһөө газараа хахалжа эхилхэмнай. Нэгэ мүнэн аммиагтай үһа оруулхабди. Гол түлэб һүниндөө хахалаад, үдэрынь тэндээ тарилга хэхэбди. Илангаяа хабарай эртын тарилга хохэдээ хүрьһэнэй шиинг нойтые алдахагүй гэжэ оролдохобди,— гэжэ Александр Иванович хэлэнэ.

Мүн лэ 1-дэхи бригадынхид (бригадирынь Ю. В. Протопопов) эртынгээ тарилгада ороо.

Тэрэ үдэр ажахын ахамад агроном В. П. Хабаловтай уулзажа, хабарай тарилгын асуудалнуудаар тобшохоноор хөөрэлдөө һэмди.

— Хэзээдэшье тарилга хүнгэн байдаггүй. Сагаймнай уларил ехэл тогтууригүй. Хажуугаарнь дутуу дунда юумэн захагүй. Трактор, машинын запас хэрэгсэлнүүдэй олдохогүйн хажуугаар, таряалан дээрэ хүдэлгшэдые эдеэлүүлхэ тоһон, саахар, хүрпээ, лапшаа гэхэ мэтэ дуран соо олдохоёо болинхой. Хуу нормотой, үнэтэй. Тезд зоноо хоойоор хүдэлгэхэ бэшэ хадаа арга хүргыень олохол гэжэ оролдонолди даа. Юунэйшье боложо байгаа һаа, хабарайнгаа тарилгые хаһа саг соонь, һайнаар үнэгэргэхэ, бараг ургасын үндэһэ һуури табихын түлөө шадалаараал тэмсэнэбди. Энэ манай нэрэ хүндын, һэшхэлэй хэрэг,— гэжэ Вячеслав Тыкшеевич хэлэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнинэй механизатор Г. Ф. Хлебодаров. Тарилгын түрүүшын агрегат. Тракторист А. И. Пурбуев.

А. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Ивалгын район.

ФОТОРЕПОРТАЖ

КПСС-эй ЦК-гай болон ЦКК-гай НЭГЭДЭМЭЛ ПЛЕНУМЭЙ 1991 оной АПРЕЛИИН 25-гай ТОГТООЛ

АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДТЭ КОММУНИСТНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ

1. «Арадай депутадуудай Соведүүдтэ коммунистнуудай хүдэлмэри тухай» асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай ниитын-политическэ саг үргэлжын комиссиин элидхэлэй гол зүйлнүүдые һайшаажа, КПСС-эй хэблэлдэ толилуулха.

Элидхэлэй материалые хүдэлмэридөө хэрэглэхыень союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин рескомуудта, крайкомуудта болон обкомуудта дурадхаха.

2. Арадай депутадуудай Соведүүдтэ коммунистнуудай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха талаар шухала заабаринуудые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро зохёон хараалха.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ

РСФСР-эй Арадай депутадуудай дүрбэдэхи съездын зүблэхэ зүйлдэ иимэ асуудалнуудые оруулхые дурадхаха гэжэ РСФСР-эй Верховно Совет 1991 оной апрелиин 26-да тогтооһон байгаа:

1. «РСФСР-эй Президент тухай» РСФСР-эй Хуулиие баталалга ба РСФСР-эй Президентын тушаалай бии болгогдохоёо байһан дээрэһээ РСФСР-эй Конституцида (Үндэһэн Хуулида) хубилалтануудые болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай.

2. РСФСР-эй Президентдэ кандидадууд тухай.

3. «РСФСР-эй Конституционно сүүд тухай» РСФСР-эй Хуулиие баталха тухай.

РСФСР-эй Конституционно сүүдые һунгаха тухай.

4. Элдэб асуудалнуудые.

КУЗБАССТА БАЙҺАН ТУХАЙНЬ

НОВОКУЗНЕЦК. (ТАСС). Мартда эхилһэн шахтернуудай забастовкын үшөө үргэлжэлжэ байһан Кузбасста РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцин хоёрдохёо ерэнхэй.

Апрелиин 30-да Б. Н. Ельцин Кузбассай ажалшадтай уулзаба. Тэрэ Прокопьевск ошоһон, Новокузнецкдэхи Баруун - Сибириин металлургическа комбинадта ерээ.

МАЙ

Цырен-Дондок ХАМАЕВ

Ха би маша дуратайб.
Таладa, талмайда
сэнгэхэ.
Ямаа ажалай долгин соо
Ха шуугаад хүдэлхэ.
Ха, хиндэ сагаа хаянгүй,
Гадоогэй бэ?
сэнгүү майда —
Ман түбиин
арадуудтай
Ман хүхихэ хүсэлтэйб.
Ман замби түбиин
Ойн бурхадтайнь
золгоһойб.
Таазарни,
хэшэгтэ сэзжэеэ
Шүүлэн дэлбэлжэ,
үнаяа
Ер таваараа
салгидуулбаш.
Ман дураяа абажа,
Хангайдаа гарабаб.
Ман таша тэрэнгеэрээ
Угтажа, уныым хүдэлгөөш.
Хангал үнэр соошни
Хайран инаг гансатаяаб.
Абяагүйш. Аялгым
шагнааш.
Агсашагүй һайхандань
баясааш.
Таладаа гарахадам,
таламни
Табилшадаг гүйгөошым
һануулааш.
Жэгтэй дууша жэргэмэлни
Жэгүүр даган үргуулааш.
Сэсэгүүдшни гунхаи
дохилзоо.
Сэзжэ соом багтабагүй
баярни—
Дуун боложо зэдэлээд,
Дүүлим үндэртэ дэгдээ.
Улаан шуһаар олдоһон
Улаан түгаа үргэжэ,
Улад зон үерлэн,
Улаан талмайда гаража,
Ура!— уряал хашхарна.
Урагшаа гэжэ мэдүүлнэ.
Шэнэ алхам бэдэрнэ,
Шэрүүхэндэнь зүдэрнэ.
Арад түмэнэй хүсэн
Адха нэгэн — майда.
Эрмэлзэлэйнь дүлэн
Эгүүридэ бадархал майдал.
Хабар шэнги һалбараг—
Хамаг манай эршэ.
Зобоһон, тэмсэһэн зонойм
Золто сагынь ерэжэ,
Энэ хүлгөөтэ дэлхэйн
Элшэтэ нарандал гижэ,
Баяр, бадаралл үршөөг,
Бата найдал үлөөг.
Миниий зосоо—май.
Юундэ майда хүнүүдэй
Дуратай байдагы ойлгооб.
Юундэ өөрөө майда
Маша дуратайгаа мэдээб.
Майда ганса сэсэг намаа
Модод һэлбардаг бэшэ.
Майда баһа хүсэн түгэс
Хүнэй зосоо элшэ.

ЭРИЛТЫН ҮЙЛЭЛҮҮЛЭГДЭЭГҮЙ ГЭЭШЭ ҺААНЬ...

Республикын Элүүрые хамгаалгын министерствотранспортна предприятиин жолоошодой [illegible]аан тухай уншагшадтаа байгша оной апрелиин 27-ной номерто дуулгаа һэмди. Жолоошод, слесарьнууд, мүн бусад хүдэлмэрэйнгээ буһалгаанайнгаа эсэстэнь улаан [illegible] соогоо сугларжа, предприятиингаа хүтэлбэрлэгшэдые шэнээр һунгаха талаар өөһэдынгөө та[illegible] зургаан кандидатурые дэбжүүлбэ. Хоёр не[illegible] үнгэрһэн хойно тэдэнэр нюусаар дуугаа [illegible] хүтэлбэрилэгшэеэ һунгаха гэһэн шиидхэбэ[illegible]талан абаба.

[illegible]приятиин хүдэлмэрилэгшэдэй эрилтын бүхы [illegible]лиуудые һарын туршада шиидхэжэ шадаа[illegible]нь, жолоошод майн 26-да дахинаа буһалмэргэхөөр хараалаа.

Д. ДОНДОКОВ.

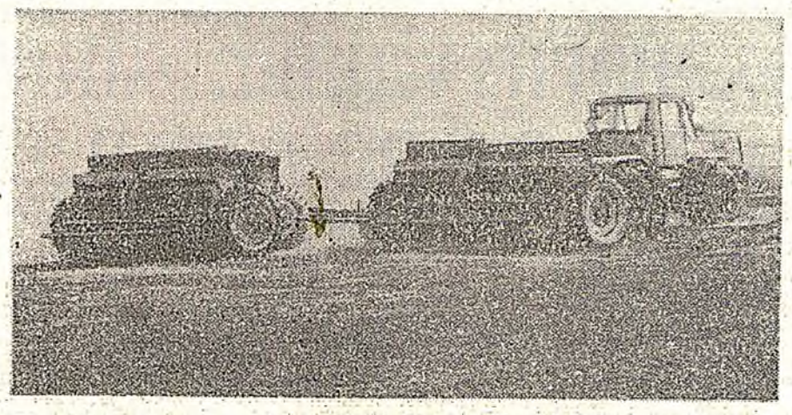

АМЯАРАА АМИДАРХЫН АРГАГУЙ

«АВИАЦИОННО НЭГЭДЭЛ-СОВХОЗ» ГЭҺЭН ХАМТЫН ПРЕДПРИЯТИ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

Мүнөө дэлгүүрэй экономикын үедэ ямаршье һалбари — промышленность, худөө ажахышье бэрхэтэй хүндэ байдалда ороод байна. Томо завод, нэгэдэлнүүдэй коллективүүд худэлмэришэдөө эдеэ хоолоор хангаха асуудалаар һанаагаа зобонхой. Гүрэнэй фондоор хараалагдаһан эдеэ хоолой продуктнуудай ороймдоол 50—60 процентнь мүнөө үгтэнэ бшуу. Харин колхоз, совхозуудта гүрэнэй зүгһөө дотациин үгтэхэеэ болиходо, мүн лэ ядашархань ха юм.

Харин эдэ хоёрые хамтаруулаа һаа, ямар бэ? Энэ асуудалда манай нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд һаналаа табижа эхилһээр үнинэй. Хүршэ Эрхирэгэй совхозтой нэгэдэжэ, хамтын предприяти байгуулая гэһэн дурадхал оруулаа һэмди.

Ажахын арга боломжонуудые үнинэй мэдэхэбди. 1990 ондо хэлсээ баталхадаа, совхозойхид 40 гектарта хартаабха, 15 гектарта капуста тариха талмай манда үгөө һэн. Урдандаашье арга шадалаараа болодог бэлэй. Орондонь миин байгаагүйбди. Эрхирэг һууриндахи хүүгэдэй саад капитальнаар заһабарилаа, Онохой-Шэбэр руу харгы бариһанай түлөө Мүнгыень түлөө һэмди. Агропромышленна комплексын худэлмэрилэгшэдэй һаиндэртэ заводто үйлэдбэрилдэг угаалгын машинануудые, градай үргэн хэрэглэлэй бусадшье эд бараа худөөгэйхидтэ худалдаабди.

Иигээд хоёр таладаа туһатай байхаар ажал ябуулгаяа эрхилжэ, харилсаанай шэнэ арганууды зохёон байгуулжа боломорр ха юм. Совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй хамта һая Эрхүүгэй авиационно нэгэдэлдэ ошожо ерээбди. Эрхүүгэйхид худөө ажахын предприятитай нэгэдэжэ, хамтын предприяти байгууланхай юм. Иимэ харилсаанай булюу һайн талань абаһаар эли һэн. Эрхирэгэй совхозойхидто иимэ арга һайшаагдаа ха: Гэхэһээ гадна арадай депутадуудай Дабаатын сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ц. Баторов түрүүтэй бүхэли делегаци — 24 хүн һая Эрхирэгһээ ерэжэ, һуудал, байдалтаймнай танилсаад ошоо. Нэгэдэлдээ хамтын предприяти тухай сехэ зүблөө үнгэргөөбди.

Хамтын предприятие байгуулха гэһэн үүсхэлые республикын Министрнүүдэй Совет, Верховно Совет бүри мүһэн дэмжэнэ. Продукцияа хэлсээтэ сэнгүүдээр сэхэ манда худалдадаг болоходоо, өөһэдтэншье амар һэн ха.

Тиихэдээ нэгэдэлэйшье, совхозойшье байгууламжануудөөһэд өөһэдын янзаар үлөөгдэхэ. Хэн нэгэмнай бэе бэеынгээ үйлэдбэридэ хамааралсахагүй. Худөө ажахыда өөһэдын мэргэжэлтэдтэй, өөһэдын кадрнуудтай зандаа байха. Манайхишье—онсо шэглэлтэй үйлэдбэри, хажуу тээһээ хэрэгүүдтэмнай хамааралсаһанай хэрэггүй ха юм.

Худөөгэйхидтэ бидэ юу үгэжэ шадахабиди? Жэл бүри 1—2 миллион, хэрэгтэй болоо һаань, бүришье ехэ мүнгэ өөри худөө ажахые хүгжөөлгэдэ эльгээхэбди. Түрүүшын үеэр гаргаша ехэ байха. Эрхирэгтэ бодхоогдоһон һургуули гүйсэд түхэлдэнь хүргэлсэжэ, ашаглалгада тушаахадань туһалхабди. Һууриниие гэрэлтүүлхэ, харгыень асфальтаар хушаха, ажахын техникэ шэнэлхэ, гаражыень һэльбэн шэнэлхэ — эдэ бүгэдые даажа абаахаар бэлэмди. Ажахынхидтай хэлсэжэ, һу, мяха буйлуулха багахан заводуудые барибал, һайн бэлэй. Эндэ тодхохо технологическа оньһон түхеэрэлгэнүүдые хилын саанаһаа валютаар худалдан абаха арга манда бии.

Саашань тоолобол, манда бии байгаа али олон туһаламжануудые худөөгэйхидэй хэрэглэхьень дурадхахабди. Заводой медицинскэ эмхи зургаануудта бэеэ аргалуулха, профилакториануудта, амаралтын байшангуудта амарха, лицей-һургуулида үхибүүдээ һургаха гэхэһээ эхилээд бии байгаа. Бүхы хүнгэлэлтэ-туһаламжада хүртэхэ аргатай болохо.

Анхан энэ совхознай 5 отделениттэй байһан юм. Хуушан Онохой Асагат хоёрынь һалажа, амяараа ажахынууд болобо. Тиихэдэнь Эрхирэг Онохой-Шэбэртээ улэнхэй.

Манай зүгһөө ехэ хүсэл, оролдолгын гаргагдабашье, нүгөө таламнай зүбшөөлөө гүйсэд үгөөгүй. Илангаяа нютагай нахатай зон бүруушааһан янзатай һэн. Үмсэдөө олон үхэр, хони баринабди, малаа бэлшээхэ газарыемнай завод хаһан абаха, эзэлжэрхихэ гэжэ айһан хэбэртэй. Эдэнэй һанаагаа зобохонь ойлгосотой ааб даа. Гэбэшье бидэ ажахын һайн, үрэжэлтэй газар эзэлхэ бэшэ, харин хаясаанай шахуу байдаг зарим талмайень һайнаар элдүүрилжэ, хэрэглэмжэдэ оруулаа һаа гэһэн хүсэлтэйбди.

Тэнгэриһээ тэб гэжэ шиидхэбэримнай буушахагүй, харин хоёр талын зүбшэл, эрилтэнүүдтэй зохилдуулан хамтын предприятиин хэлсээ баталха ха юмбибди. Хэн нэгэнэймнай һанаанда таарахагүй һаа, хэзээдэшье хэлсээгээ таһалдуулжа боломорр. Харилсаанай Уставай проект зохёон табяад, өөһэдынгөө нэмэлтэ, дурадхал оруулхыень совхозой түлөөлэгшэдтэ барюулаа һэмди.

Заводоймнай столовонуудта жэлдээ 800 мянган тонно мяхан, 1800—2000 тонно һүн, 1200 тонно овощ хэрэгтэй юм. Бүхы юумэнэй дутамаг, хомор сагта эдэ бүгэдөөр хангахань тон бэрхэтэй болоо. Тиимэһээл хүршэнэртэйгөө хамтарха гэжэ шиидэһэмнай ойлгосотой. Хажуудаа — амар, транспортна гаргашанууд бага, хоёр талада аятай байха һэн. Хэрбээ эсэсэй эсэстэ зүбшөөлөө үгөөгүй һаань, Бэшүүрэй районой «Победа», Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд үглөө-мүнөөшье мантай хамтарха хүсэлтэй байһанаа мэдүүлэнхэй. Эрхирэгтэй нэгэдээшье һаа, эдэ ажахынуудтай харилсаа тогтоохобди. Олзотой, шадалтай ажахынууд ха юм. Мүнөө жэл Хуушан Онохой хартаабха, капуста һуулгахыемнай 95 гектар газар үгөө, маниһаа арсахагүй байха. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хамтарха хүсэлтэйшүүл хэзээдэшье олдохо, юрэл хаяа хадхан, хүршэ ажаһуугшадтай амар бэлэй.

Өөһэдынгөө хамбариин ажахыда 110 тонно гахайн мяха абанабди, 120 тонно овощ ургуулнабди. Дүрбэлжэн метр бүриһөө 25—26 килограмм овощ абтадаг юм. Иимэ үрэжэл үгэхөөр газараа элдээ, харууһалаа һаа, һайн лэ бэлэй. Мелиоративна худэлмэри ябуулхадань, үхэр малайнгаа үүлтэр һайжаруулхадань, оньһожоруулга хэхэдэнь ажахыда туһалхабди. Совхозой директорээр һая томилогдоһон И. А. Тулохоновые, сомоной Советдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ц. Баторовые, нютагай хүн зоние алишье таладаа ашатай харилсаанда эхи табилл гэжэ уряалха байнаб. Магад, тэдэнэр өөһэдынгөө һанамжа, бодомжонуудые бидэнэртэл адли газетэдэ бэшэхэ гү?

В. АРТАМОНОВ,
Улаан-Удын авиационно нэгэдэлэй социально-ажахуудалай талаар директорэй орлогшо, Буряадай ССР-эй арадай депутат.

РЕДАКЦИИН СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКА ТАНАГҺАА: РСФСР-эй КП-гэй рескомдо хүн зоние социальна талаһаань хамгаалха асуудалаар зүблөөнэй болоходо, республикын Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов мүнөө үедэ олзо оршо багатай ажахынуудай амяараа амидархын аргагүй саг гэжэ тэмдэглээ һэн. Авиационно нэгэдэл Эрхирэгэй совхоз хоёрой хамтарал ханамжатай байха. Юуб гэбэл, совхозой гарза гаргашань удангүй 1 миллион түхэриг хүрэхэнь. Харин ерэхэ жэлдэ дотацигүй үлэхэдоо, бүришье муудажа болоно. Гансал тусхайлагдамал ажахынуудһаа (Иволгын ОПХ, Үнэгэтэйн совхоз) бэшэниинь долгүүрэй үедэ дүнгэхөөр «ханияа» — доходтой предприятие олохо ёһотой гэжэ нүхэр В. Б. Сагановай хэлэхэдэнь, зүбтэйл ха даа гэжэ һанагдаа һэн. Авиационно нэгэдэлдэ хүрэмэ хүсэтэй «ханя» хаанаһаа олдохоб! Эрхирэгэйхид энээн тухай юун гэжэ бодоно хаб!

ХҮСЭЕЭ ТЭНСҮҮЛЭН ОРОЛДОО ҺАА...

Өөрөө инженер-механик мэргэжэлтэй хүм. Арба гаран жэлдэ хангалгада худэлөөб. Дэлгүүрэй экономикын буужа ерэхэдэ, бага предприяти байгуулха гэжэ шиидээ һэм. Ямар ушарһаа гээд асуужа болохот. Мүнөөдэрэй, мүн ерээдүйн хэрэг гэжэ өөрынхеэрээ ойлгоһон тула иимэ шиидхэбэри абаа хаб.

Худалдаа наймаанай-хамжаанай гээд «Дэлгүүр» гэһэн предприятияа нэрлэнхэйбди. Байгуулагшаднай — колхозно дэлгүүр мүн. Директорынь В. Д. Гармаев үүсхэлыемнай үнэн зүрхэнһөө дэмжээ, туһалаа юм. Продукци хадагалха склад, худалдаа наймаанай талмай манда үгтөө. Орондонь бидэ ашаг олзынгөө зарим процентые колхозно дэлгүүрэй кассада оруулдаг байхабди. Эдэ бүгэдэ тухай хэлсээн соомнай хэлэгдэнхэй.

Ажалнай яагаад эмхидхэгдэнэбб? Ороной, мүн республикынгаашье холын районуудһаа овощ, фрукт худалдан абаад, эндээ асаржа наймаалнабди. 7 хүнһөө «Дэлгүүрнай» бүридэнэ. Булта дээдэ, мүн техническэ дунда эрдэмтэй зомди.

Байгуулынгаа хаһада нэгэ бага предприятиһаа мүнгэ урьһаар абаабди. Ссуда абаха гэхэдэ, банковска процент ехэ байна. Байрын, мүн машина арендэдэ абаһанай түлөө мүнгэ түлэнэбди. Райгүйсэдкомдо бүридхэлдэ абтахадаа, 500 (мүнөө 2500-да хүрөө) түхэриг, түмэр замаар ашаагаа зөөхэ эрхэтэй болохын тула 1000 түхэриг түлөөбди. Мүнөө дээрээ ганса гаргашанууд лэ даа.

Теэд хэрэг ябуулха гээ һаа, айгаад һууха саг бэшэ. Түрүүшынгээ олзо абахадаа, бидэнэр тэрэнээ үйлэдбэри үргэдхэлгэдэ хэрэглэхэбди. Машина худалдажа абахабди, экспедиторнүүдтэй болохобди. Һайн складууд, хүргэдэг камеранууд хэрэгтэй. Устав соомнай социально-соёлой, ажаһуудалай зорилгонууд хараалагданхай. Ёһотойл предприятиһаа дутуугүйгөөр забдана хабди.

Байгша оной март, апрель һарануудта бага предприятинуудай ассоциаци байгуулагдаба. Бага предприятинуудта туһалха, эрхэнүүдыень хамгаалха зорилготой юм. Гэбэшье, конференциин үедэ болоһон хөөрэлдөөгөөр тухайлхадам, энэмнай ниитын шэглэлтэй бэшэ, нөөхил коммерческэ предприяти болохо янзатай.

Харин олонхиднай бодомжолходоо, ассоциацида орохо үедөө түлэһэн мүнгэмнай бэе бэедээ туһалха нөөсэ мүнгэн мэтэ байха ёһотой гэжэ бодоһон байгаабди.

Гэбэшье уридлан таамагшалаад ялайб. Саг харуулна аабза. Бага предприятиин түлөөлэгшэд, минии һанамжаар, ямар байха ёһотойб? Ганса үдэрөөр бэшэ, харин холын хараатайгаар ажал ябуулгаяа эрхилжэ шадаха, ганса өөрынгөө хармаанай түлөө бэшэ, харин нэн түрүүн ниитэ олондо туһатай байхаяа оролдохо эзэргэтэй. Дэлгүүрэй дали доро хүнгэнөөр баяжаха хүсэлтэн абаһаар элирээдхидэг. Харин ниитыншье, өөрынгөөшье туһада хүсэеэ тэнсүүлэн оролдоһон зон бага бизнесэй ёһотой түлөөлэгшэд болохо аабза.

Худалдаа наймаанай министерствын түлөөлэгшэдтэй һаянай Узбекистан ошожо ерээбди. Удангүй тэндэһээ хэлсээнэй ёһоор үрэ жэмэс асаржа эхилхэмнай. Иимэ продукциин нэгэ мүһэн элбэгээр ородог болоходо, сэнгүүд доошолхо жэшээтэй. Энэ хэрэгтэ «Дэлгүүр» өөрынгөө үүргэ дүүргэхэ ёһотой.

П. СЕРЕНЕВ,
«Дэлгүүр» гэһэн бага предприятиин директор.

ЭБТЭЙ ЭЕТЭЙГЭЭР, АША ҮРЭТЭЙГӨӨР АЖАЛЛАХА

Манай Улаан-Удэ хотодо Майн 1-нэй жагсаал үнгэргэхэ гэһэн үүсхэлые үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэб. Би, юрэдөө, нэгэшье жагсаалда гараагүй байгаагүй хүм. Урдань энэмнай ёһотойл һайндэр болодог бэлэй. Тиимэһээ бидэнэй, үнинэй худэлмэришэдэй, сэдьхэлдэ тэрэ хододоо иимээр хадуугдаа хаш. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэ хайша хэрэгээр, ёһын тэдыдэ үнгэргэгдэдэг болоо һэн. Тиигээдшье хүн ондоо болошоо даа, хашуулжа, туулгажа гараха. Манай бүлынхид мүнөө жэлэй жагсаалда булта гараха.

Энэмнай һаналаа нэгэдүүлгын, эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй улаасхоорондын һаиндэр боложо заншанхай ха юм даа. Манай ороной иимэ байдалда ороод байһан үедэ бэе бэеэ ойлголсохо, эбтэй эетэй ажаһууха, һаналаа нэгэдүүлжэ, бүхы ороной иимэ байдалһаань түргэн гаргаха гээшэ тон шухала, түрүүшын ээлжээнэй асуудал болоод байна гэжэ һананаб. Юрэдөөл, юрын хүндэ ойлгохоор бэшэ юумэнүүд боложо байна. Урдань үгээ ойлголсожо, хамта ажаллажа, ажаһуужа байһан аад, гэнтэ үгээ ойлголсохоёо болижо, үндэһэ яһаараа илгаржа байха гээшэмнай юун гээшэб? Бүрин эрхэтэ республиканууды байгуулаабди гээд, зариманиинь Союзһаа гараха эрилтэнүүдые табина.

Минии бодоходо, ямаршье республика гансаараа бэеэ деагаад хүгжэжэ шадахагүй. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд юун гэжэ бододог юм, гайхалтай. Теэд ажалшад, илангаяа, томо заводуудай худэлмэришэд өөһэдынгөө үгэ юундэ хэлэнэгүй гээшэб? Бэе бэеэ ойлголсожо, бүхы харилсаагаа шэнэ үндэһэ һуури дээрэ хүргөөжэ, эбтэй эетэй боложо, хаядаг, тэдэнэй хоорондо зүришэлдөө үүсхэдэг, хүсэнүүд бии хаш. Эдэнэр ехэл аюултай болоод байна.

Манай бригада 15 хүнһөө бүридэдэг. Иимэ үсөөн ээд, табан үндэһэ яһанай хүнүүд худэлдэг. Би татаар хүм. Минии гэртэхин үни хада иишэ зөөжэ ерэһэн байгаа. Өөрөө Улаан-Удэдэ түрөөб. Удаань ажалайнгаа намтарые шэлэй заводтой холбооб. Һамгамни ород, баһал эндэ худэлдэг. Хоёр хубүүдни энэл заводто.

Бригадынгаа гэшүүд тухай хэлэхэдээ, «бидэ — интернационалистнуудби» гэжэ хэлэхэ би дүүрэн эрхэтэйб. Олонхинь үнинэй худэлдэг, бэрхэ мэргэжэлтэд. Залуушуулшье бии. Теэд хүниие үндэһэ яһаарнь илгаха, дороржолхо ушар хараа, үзөөгүйб, иимэ юумэн болохо ёһошьегүй. Бригада дотороймнай байдал тиимэ. Хүн бүхэн нүхэдөө хүндэлдэг, бэе бэеэ ойлгодог, туһалдаг. Тиимэл хадаа ажалнай үрагшатай. Бидэ заводой оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг, шэнэ техникэ тодходог зомди. Даабарияа саг соонь дүүргээгүй ушар нэгэшье байгаагүй. Заримдаа ажалай һүүлээр, бүхэли һүниндөө худэлхэ ушар болодог. Тинхэдэнь ехэ шалтагаангүй һаа, арсаха хүн байдаггүй. Иимэ ушар олон болодог. Иимэ харюусалгатай ажалтай байһанаа бригадымнай гэшүүн бүхэн мэдэрдэг. Тиимэһээл ехэ эбтэй юм. Ямаршье харюусалгатай худэлмэри хүнүүдые журамшуулдаг, нягаша үрэтэйгөөр ажаллаагүйдөө өөдэлхэеэ болёобди.

Манай республикада үндэһэ яһанай һуури дээрэ зүришэлдөөнэй болоогүй байһаниинь һайн гээшэ ааб даа. Тиимэ юумэн болохогүй гэжэ хэлэхэнь баһал аюултай. Иимэ тогтуурригүй байдалда юуншье боложо магадгүй. Минии һанахада, арадуудай хоорондо «яһа» хаядаг, тэдэнэй хоорондо зүришэлдөө үүсхэдэг, хүсэнүүд бии хаш. Эдэнэр ехэл аюултай болоод байна.

Манай бригада 15 хүнһөө бүридэдэг. Иимэ үсөөн ээд, табан үндэһэ яһанай хүнүүд худэлдэг. Би татаар хүм. Минии гэртэхин үни хада иишэ зөөжэ ерэһэн байгаа. Өөрөө Улаан-Удэдэ түрөөб. Удаань ажалайнгаа намтарые шэлэй заводтой холбооб. Һамгамни ород, баһал эндэ худэлдэг. Хоёр хубүүдни энэл заводто.

Бригадынгаа гэшүүд тухай хэлэхэдээ, «бидэ — интернационалистнуудби» гэжэ хэлэхэ би дүүрэн эрхэтэйб. Олонхинь үнинэй худэлдэг, бэрхэ мэргэжэлтэд. Залуушуулшье бии. Теэд хүниие үндэһэ яһаарнь илгаха, дороржолхо ушар хараа, үзөөгүйб, иимэ юумэн болохо ёһошьегүй. Бригада дотороймнай байдал тиимэ. Хүн бүхэн нүхэдөө хүндэлдэг, бэе бэеэ ойлгодог, туһалдаг. Тиимэл хадаа ажалнай үрагшатай. Бидэ заводой оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг, шэнэ техникэ тодходог зомди. Даабарияа саг соонь дүүргээгүй ушар нэгэшье байгаагүй. Заримдаа ажалай һүүлээр, бүхэли һүниндөө худэлхэ ушар болодог. Тинхэдэнь ехэ шалтагаангүй һаа, арсаха хүн байдаггүй. Иимэ ушар олон болодог. Иимэ харюусалгатай ажалтай байһанаа бригадымнай гэшүүн бүхэн мэдэрдэг. Тиимэһээл ехэ эбтэй юм. Ямаршье харюусалгатай худэлмэри хүнүүдые журамшуулдаг, нягаша үрэтэйгөө ажаллаагүйдөө өөдэлхэеэ болёобди.

Манай республикада үндэһэ яһанай һуури дээрэ зүришэлдөөнэй болоогүй байһаниинь һайн гээшэ ааб даа. Тиимэ юумэн болохогүй гэжэ хэлэхэнь баһал аюултай. Иимэ тогтуурригүй байдалда юуншье боложо магадгүй. Минии һанахада, арадуудай хоорондо «яһа» хаядаг, тэдэнэй хоорондо зүришэлдөө үүсхэдэг, хүсэнүүд бии хаш. Эдэнэр ехэл аюултай болоод байна.

Манай бригада 15 хүнһөө бүридэдэг. Иимэ үсөөн ээд, табан үндэһэ яһанай хүнүүд худэлдэг. Би татаар хүм. Минии гэртэхин үни хада иишэ зөөжэ ерэһэн байгаа. Өөрөө Улаан-Удэдэ түрөөб. Удаань ажалайнгаа намтарые шэлэй заводтой холбооб. Һамгамни ород, баһал эндэ худэлдэг. Хоёр хубүүдни энэл заводто.

Бригадынгаа гэшүүд тухай хэлэхэдээ, «бидэ — интернационалистнуудби» гэжэ хэлэхэ би дүүрэн эрхэтэйб. Олонхинь үнинэй худэлдэг, бэрхэ мэргэжэлтэд. Залуушуулшье бии. Теэд хүниие үндэһэ яһаарнь илгаха, дороржолхо ушар хараа, үзөөгүйб, иимэ юумэн болохо ёһошьегүй. Бригада дотороймнай байдал тиимэ. Хүн бүхэн нүхэдөө хүндэлдэг, бэе бэеэ ойлгодог, туһалдаг. Тиимэл хадаа ажалнай үрагшатай. Бидэ заводой оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг, шэнэ техникэ тодходог зомди. Даабарияа саг соонь дүүргээгүй ушар нэгэшье байгаагүй.

БЭЛЭН ТҮХЭЛДЭНЬ ХҮРГЭНЭ

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай нэхэһэн бүдэй шанар дэлхэйн эрилтэдэ харюусама болгодожо, предприятиин бүлэг худэлмэришэд 1989 ондо СССР-эй Министрнүүдэй Советэй мүнгэн шанда хүртөө һэн. Нэхэгдэһэн бүд бэлэн түхэлдэнь хүргэлгын цехэй аша габьяа эндэ горитой байха.

— Нэхэгдэһэн бүд бидэнэй гараар гараһанай һүүлээр хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэдэг гээшэ. Тиин һайн шанартай бүд эльгээхын тула тон нарнаар шалгажа, шэрдэжэ, бэлэн түхэлдэнь хүргэдэгбди. Шалгажа байха үедэ бүдэй дундуур уялаа гэхэ мэтын юумэнүүд дайралдадаг, заримдаа муугаар нэхэгдэһэн байдаг. Эдэ бүгэдэ дутуу дундые усадханабди,— гэжэ Е. Б. Нохорова хэлэнэ.

Е. Б. Нохоровагай ажалладаг бригада цехэй түрүү коллективүүдэй нэгэн юм. Тэдэнэр хүсэеэ хоёр халаанда хубаарилан худэлнэ. Гадна хамһабарнин албанай худэлмэришэд иимэ үедэ хажуу тээ байдаггүй юм.

А. А. Базылюк тус цехтэ 1973 онһоо хойшо ажаллана. Тэрэ гол худэлмэриһөө гадуур элдэб түхеэрэлгэнүүдые ашаглажа, заһабарилжа һуранхай.

А. Цыренжаповай фототекст.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Е. Б. Нохорова; А. А. Базылюк.

НЁДОНДОНОЙХИҺОО ДУТУУГҮЙ

Охин-Булагай совхозой эхэ хонидой 16 отара дээрэ тул абаха шухала кампани эдэ удэрнүүдтэ амжалтатай түгэсэбэ. Эдэнэй зургаан хонишодынь хурьга абаха даабарияа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ шадаһан байха юм. Хуушан-Булагай хонишодой фермын ахалагша хонишод Геннадий Георгиевич Михайлов, Юрий Петрович Климовэй даадаг бригаданууд илангаяа үндэр дүнгүүдые туйлаба. Эдэ коллективүүд түс тустаа 530 хурьгадые түлжүүлжэ байнхай.

Түбэй фермын Григорий Васильевич Филипповэй, Леонид Васильевич Герасимовай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд харюусалгатай хаяаяа эмхи, гуримтайгаар үнгэргэбэ. Эдэ хонишод нёдондо жэлэйхидэл адли үндэр дүнгүүдые туйлаа гэхэгү, али түс тустаа 520 хурьгадые абаа. Харланай фермэһээ гэр бүлөөрөө худэлдэг Жимба Бимбаевич, Анна Бадмажаповна Жигмитцырентовтэн 520 хурьгадые абаад, мүнөө гарза хоролтогүйгөөр томо болгожо байна.

Бэшүүрэй район.

И. КОРОБЕНКОВ.

ЭХЭНЭРНҮҮДШЬЕ ЭМНИГҮҮДЫЕ ЭМЭЭЛЛЭНЭЛ

Эгээл гурбан жэлэй саада үгэ залуухан Лиза басаган дунда шатын хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг Улаан-Удын техникумдэ һуража ябахадаа, адуушан болохоб гэжэ һанаашьегүй ябаа ёһотой даа. Тиихэдэ Лиза нүхэртэй болоһон, хүбүүниинь хоёртой байгаа. Павел нүхэрынь зоотехник мэргэжэлтэй хүн юм.

Лиза энэ техникумээ амжалтатай дүүргэжэ, зоотехник-эмхидхэлшэ гэһэн мэргэжэлтэй болобо. Удааншье бодоможолонгүйгөөр адуушанаар худэлхэ байһанаа нүхэртөө, гэртэхиндээ хэлэхэдэнь, тэдэнь ехэар гайхаашьегүй һэн. Юуб гэхэдэ, басаганайнгаа бүри багаһаа адуу мориндо аргагүй дуратай байһыень тэдэнэр һайн мэдэхэ байгаа бшуу. Һургуулида һуража ябахадаа, зунай амаралтын үедэ бухал шэрэхэ, үбіһэ тармахадаа, мориндо ехэл бэрхэ, абьяастай гэжэ аха хүнүүдтэ магтуулдаг бэлэй. Һүүлдэнь айл бүлэ болоод, нарай үхибүүтэй байхадань сүлөө забда хаанаһаа олдохо һэм, одоол мориниһоо тиихэдэ холодоһон байгаа.

Техникумээ дүүргэжэ ерээд, һарынгаа амаралтада байхадань, хани нүхэр Павел Гармажапович ажалһаа үдэшэлэн ерэхэдээл, «адуушанаар, табиха тиимэ найдамтай хүн олдожо үгэнэгүй» гэжэ һанаа зобонгёор ходо хэлэгшэ һэн. Нэгэтэ Лиза үбгэндөө «тэрэ адуунь би даажа абахамни» гэхэдэнь, ехээр гайхалаа барабашьегүй.

— Үгы, шим худөөдэ, би эндээ байгаад ажаллаха болоно гээшэ. гүбди,— гэжэ нүхэрынь түрүүшээр марганги байба ха.

— Өөрөө адуушан бололсохогүй хүн гүш? Суггаа байгаад, худэлөө һаа, дээрэ юм ааб даа. Минии бодомжые совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хэлээрэй. Сүлөөгэй олдоо һаань, би өөрөөшье директортэй уулзаха байгааб,— гэжэ Елизавета Дымбрыловна һанаһанаа табихагүй хэбэр үзүүлээ һэн.

Һүүлдэнь совхозой директицдэ энээн тухай хөөрэлдөөн боложо, залуу эхэнэрые адуушанаар томилхо тушаа шиидхэбэри абтаһан байгаа. Иигэжэ Енгорбойн совхоздо түрүүшын эхэнэр адуушанаар ажалладаг болоһон намтартай.

Елизавета Дымбрыловна Эрдынеевада 72 адуун даалгагдажа үгтэнэн байна. Түрүүшын үедэ эхэнэртэ хүндэ хүшэрхэншье байһаниинь элитэ. Уданшьегүй хани нүхэрынь хажуудань худэлхэеэ ерээ бэлэй. Хоюулан болоходоо, ажал хэрэгнь нэгэ бага хүнгэдэжэ үгөө. Эдэнэр түрүүшынгээ жэлдэ зуунай жараад хүрэхэгүй унага абажа, түлжүүлһэн байна. Энэ үрэ дүн залуушуулые яһала саашадань далитэйл хаш. Эрэлхэг зоригтой, шуран солбон эрэшүүл гансаараа эмниг моридые эмээллэжэ һургадаг бэшэ, мүн эхэнэрнүүдшье тэдэнэрһээ дутахагүйл даа. Минии хани нүхэр Павел баһал хара багаһаа мориндо дуратай байһандаа юм гү, мүнөө олохон эмнигүүдые һургахада, һамганиинь досоогоо хэды баярлан дэмжэбэшье, баяраа мэдүүлхэгүйе оролдон, хэхэоно зогсоод, тэрэнэйнгээ эмнигүүдтэ мордохыень адаглан һайшаадаг һэн.

— Иимэ хүшэрхэн ажалдатнай хэды түлбэри түлэдэг бэ? — гэжэ һурахадамни:

— Һургаһан эмниг бүхэнэй түлөө 70 түхэриг түлэдэг юм, — гэжэ тэрэ харюусаа һэн.

Үбэл, зунгүй, хабар, намаргүй ото-һэтэ эмээл морин дээрэ һэжүүлжэ, һурэгэй хойноһоо дахаха гэшэ бэлэн хэрэг бэшэл даа. Эдэнэр үбэлдөө Шара-Азаргаһаа арбаад километр зайда оршодог «Болдог» гэжэ газарта үбэлжэдэг байна. Мүнөө эндэ түл абаха үень түлэгтөө оронхой. Май һарын эхеэр «Хубүүн» гэжэ нэршэһэн холын бэлшээридэ адуун һурэгоо туужа гараад, октябрь һара болотор тэндээ байдаг юм.

— Зунай хүхэ ногооной үедэ адуу моридые холын бэлшээриин ногоондо адуулхада бэедэ амар шэнги һанагдабашье, эндэ баһал ехэхэн шадабари, тэсэбэри, оролдолго хэрэгтэй болодог. Ааяма халуунда, дүүемэ ноно батаганаанда адуун, илангаяа унагад, даагад тэсэжэ ядаад, һалхи һуреэд, тогтон торонгүй гүйлдэшэхэдөө болохо бшуу. Тиимэһээ һурэгөө үдэрэй халуунда һэбшээтэй, дээрэ газарта гү, али һэрюун гол шадар туужа абаашаха хэрэгтэй. Шанга һалхитай, аадар бороо соо моридоо ой модон соо байлгаагүйдэ аргагүй юм. Намарай сагта талха таряанай эдэшэхэ үедэ илангаяа адуун ехэл байрагүй болошодог,— гэжэ тэрэ ажал хэрэгээ хөөрэнэ.

Эдэнэрэй һурэгтэ 60 гүүн, 4 азарга тоологдодог юм. Онсо үрэ дүнгүүдые туйлаагүйшье һаа, ажалдаа үнэн зүрхэнһөө дуратай, тэрээндээ хамаг һанал бодолоо, сэдьхэлээ табижа, бэлиг шадабарияа зорюулжа худэлдэг хүнүүд хэзээдэшье бага бэшэ юумэ бүтээжэ шададаг байна гэжэ эдэ адуушадай ажал, хэрэгүүд үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ.

— Манда шиидхэгдэхээр болоһон асуудалнууд яһала олон бии. Үбэлэй һарануудта залуу моридоо, гүүнүүдээ байлгаха дулаан байра байхагүй. Адуу моридоо илгаха, шэгнэхэ, тарилга хэхэ тусхай хорёошьегүйбди. Салин түлбэримнайшье үнөөхил хуушаараа. Үбэлэй үедэ манда азарга бүхэндэ 4 солхооб, гүүндэ 1,51, ажал хэдэг моридо 1,39 солхооб түлэгдэдэг. Зундаа тэрэмнай хоёр дахин бага болоно,— гэжэ Елизавета Дымбрыловна, Павел Гармажапович Эрдынеевтэн мүнөө жэлэй республикын адуушадай зүблөөн дээрэ уулзахадаа, хэлээ һэн.

Залуу адуушадай табиһан эдэ асуудалнуудшье саашадаа зүбтэйгөөр шиидхэгдэхэнь лабтай. Адуун һурэгөө [illegible] бэн сагта хээрын [illegible] адуулжа, гарга[illegible] хямда сэнтэй мори[illegible] ехээр үйлэдбэрилжэ [illegible] түлөө тэдэнэрэй [illegible] ябаһаниинь һайшаа[illegible]

...Выставкэ-аукцион[illegible] рагдаһан үүлтэрэ мори[illegible] жарлан хаража ябаһ[illegible] неевтэнэй һурэлсалай [illegible] ажахын хара-боро [illegible] дүтэлхэдэнь, үнөөгө[illegible] тоһон ута дэлгэгэй [illegible] дээрэ үргэнхэй, [illegible] шуухиран уггаба. [illegible] Павел хоёр удаа[illegible] һонирхон тэрэнние [illegible] Ехэл мэхэйгээр, [illegible] аргадаһан маягтайг[illegible] эуураа морие [illegible] нюдөөр сэгнэн [illegible] затайгаар өдөглөө[illegible] һэн. Адуушадһаа [illegible] иимэ хандасатай [illegible] аал?

Д. Д[illegible]

Захааминай район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй орденоор шагнагдаа[illegible] совхозой адуушан [illegible] дынеева выставк[illegible] үедэ.

М. ХАМАГАНОВ.

Зураг[illegible]

Ленинэй орде[illegible]

ЛВРЗ-дэ

АМЖАЛТААР[illegible] АМАРШАЛНАБ[illegible]

ЛВРЗ-гэй эхэнэрнүүд[illegible] ведэй түрүүлэгшэ, завод[illegible] циалис мурысоо эмхидх[illegible] паар ахамад инженер [illegible] Гаврилова манай газе[illegible] циально-экономическа [illegible] гайхидта мэдээжэ [illegible] үнинэй юм. Ямаршье [illegible] лефоноор хонходохо[illegible] Владимировна предпри[illegible] ажал, үйлэдбэрийн [illegible] тухай ходо мэдэхэ [illegible] Саг дары ехэл дурадх[illegible] тобшохоноор мэдэхэ[illegible] дуулгаадхидаг. Хүн[illegible] шударгы бэрхээр [illegible] мэргэжэлтэн гэжэ [illegible] тидаа суутай.

Мүнөө экономическа[illegible] нүүдые хэрэглэлгын [illegible] лоо, харин цех, халаа[illegible] гаданууд хоорондын [illegible] техническа гурим[illegible] рысөө эмхидхэжэ [illegible] хэрэггүй гэһэн хараа [illegible] дэлгэржэ байбашье, [illegible] димировна ажалай [illegible] гаргалгые, олондо сонг[illegible] харааһаа алдадагүй. [illegible] рилова мурысөөнэй [illegible]

Публицистын дэбтэрhээ

ЭНЭ ТҮБИДЭ ХЁМОРОЛОЙ hҮЖЭРХЭГҮЙН ТУЛА

ябаhан гүрэмнай яагаад иигэжэ доройтошобо гээшэб гэжэ хүн зон гайхана, гэлынэ; засаг түрынгоо ноёд hайдые абаха танаггүйгөөр хараана.

— Мүнөөшни мүртэй хүнэй ноён болоhойб гэхэ саг бэшэ гээшэ, урдахяа хараад, ундаа харяагаад, дааhан ажалаа хээд лэ, даари, hаарияа маажаад, хэлээ эалгяад, хэмээ мэдээд лэ ябахаар сэмүүн саг ерээ,— гэжэ хүдөөгэй юрын нэгэ буряад үбгэн намда хэлээ hэн. Магад, тэрээхэн үбгэжөөл эубшье хэлэhэн байжа болоо. Хубилган шэнэдхэлгын «шабарда шабардаhаар», урагшаа ябахаяа болишоо hаа, сагта магад, засаг түрын үрбалта болоод лэ, Горбачевой ябуулгые дэмжэhэн хүнүүд муутан боложо, залгижа үрдеэгүй хэлээ отолуулжашье болохо аалам?

Тезд үдэр бүри уруугаа оложо байhан экономикын «ашаар» зоной байдалай «зудта дайруулхаяа байхада, «хэлээ эалгяад, хэмээ мэдээд» hуухын аргатай бэшэ байна. Тэрэ саанаа эгээл демократическа гүрэндэ ажаhуудаг зол жаргалта совет арад тухай хэдыхэн жэлэй саана бэхэ гамнангүй бэшэдэг байhанаа мэдэжэ байгаад, аниргүй hууха гүш?! Совет үзэл сурталай гажа буруу идхамжын хөөhэ билтарма үгэнүүдhээ тархяа эрьеэд, мэнэрээд ябаhанаа, гэнтэ нюдэн онгойходоо, яашаhан үбшэнтэй байшабаб?!

Эндэ юрын арад эзмэтэй бэшэ. Юрын арад хэдынэйшье уе сагта хэнhээшье сэсэн байhан байдаг.

— Худал хуурмаг юумэнэй маидаhан саг гээшэл даа. Газаар дуулаг, гахай шагнаг, — гэлдэн, хээрэ үбhэ сабшажа гү, али таряа боожо ябаhай эжынэрэй хөөрэлдэхые багадаа алил шагнагдаhан гээшэ.—hүрдhон байна бшуу даа. «Хэлээ эалгяад, хэмээ мэдээд» ябахые дүрадхаhан үбгэжөөлшье тэрэ сагай сууряан доро хүмүүжэhэн байгаа бээ.

Юрэдөө, ухамайлан бодожо үзэхэдэ, «хүгжэлтэ түгэс социализм байгуулагдаба», «нэгэн hаналта совет арад бүрилдэбэ» гэжэ арад зоноо хуурмаглаад, өөhэдөө «дүтын» гү, али «холын» ургөөнүүдтэ зоной нюдэнhөө далда ороод, мила hүрэтэрөө найрлажа, сэнгэжэ байhан вождьнорнай хэд байhан болоноб гэжэ асуухаар. Одоол арадайнгаа хүзүүн дээрэ hандайлжа hуугаад лэ, зоргоороо аашалалдан, орон түрөөз панхаруталгын хилэ тээшэ түлхижэл байhан болоно бэшэ гү?

Хубилган шэнэдхэлгын политикадашье бодомжогүй юумэ олон байгаа, зоной hанаанда таарахагүй юумэ үзэгдэнэшье. Бодомжогүй ябуулгануудhаа ороноймнай панхаруталга улам түргэдөө.

Юун гээшэб? Хамаг юумэнэй хуу үнэтэй болошоод, үшөө тэрээн дээрэнь горбачевско табан процентын налог. түлэжэ байхадаа, арад зон яажа өөдэлхэб? Ямар баярааг сэдьхэлээ халяаха болоноб? Үшөө ямархан тогтоолынь хэдыдээ тунхаглагдаад, толгой дээрэмнай хуhан мунса боложо буугаад, манаа оборготуулагшаб гэжэ hэмээхэн шагнаархан, нюдөөрөө энеэбхилхэ тухагүй гэр, ажал, хооhон тагуудтай магазин гурбанай хоорондо hэлэн хатаралдана бэшэ гүбди?

Зүгөөр ноёдоо харгагаад, зоргоороо болоод байхадамнай, байдалнай өөрөө hайжархагүй. Граждан дайнай hүуллээр «орондог шарбатараа» мууданан экономикые арад зоной шаг гэхэ гү, эдэн үсоон элбэгхэн hаяа байхаhай хэбэртэй. hэнэ баярлаhаа гэлдэнэ. Тиигэжэ ажамидаа оронги. Тиигэхэдэ hуралсаа эхилээд, hүйлүүд хүболоо! «Хаhан басаганбажа умдэка бээ эхэ «шэдэхэ» хубсаhанда харюуруун тээмэдэ, хаа 4 түхэриг. ын «нор-

ардагархан ьто бэшэ, зунай гу, али ваhон зугаа, ахулхэнээ бэшэ зоной ар парти парти харааб—захаргэтэй бо- бүүн hурагжо гэхэ юм 5—110 түхэд—зуураад малгай

шаарпатаяа 150 түхэригэй болохо болоно. Спортивна форма арбатай хүбүүндээ абаха гэбэлтнай, үбэлэйхи 100 түхэригэй, нажарайхи гушаад солхообой...

Дэлхэйн гүрэнүүдые хүгжэлтөөрөө холо ахижа гараhан, мэнэ-мэнэ Америкые «хүсэхэеэ» родской Советдэй сессиин шиидхэбэринүүд тухай hунгаршадтаа ходол мэдээсжэ байха шухала гэзэ үнэн зүрхэйhөө этигэнхэйб.

Республикымнай Верховно Советдэй сесси ажабайдалдамнай шухала олон хуулинуудые баталан абаа. Сессиин хүдэлмэри тухай материалнуудай хэблэлдэ толилогдодогшье hаань, Верховно Советдэй шиидхэбэринүүд, тогтоолнууд тухай хүн зоной дүнда ойлгуулажмын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Адеглан харахада, лекционно- хүдэлмэри болон бусадшье юумэндэ hүүлэй үедэ анхарал хандуулагдахаяа болиитожо байна. Энэ буруу гэжэ hананаб.

Би судна бүтээлгын заводто арба таран жэлдэ ажалланаб. Түрүүшээр бригадираар ажаллаа hэм. Мүнөө гурбадахи жэлээ юрын лэ хүдэлмэришэнби. Тиимэhээ, хүдэлмэришэдэйнөө hанал бодолые, эрмэлэлые, зорилгые hайн мэдэхэб.

Заводой хүдэлмэришэд мүнөө олон юумэ мэдэдэг, политическэ талаараа болбосоронги хүнүүд гээшэ. Жишээхэдэ, hаяхан манай хүдэлмэришэд заводойнгоо директорые отставкада гаргаха гэhэн эрилтэ табяа. Энэ эрилтэнь профсоюзай болон бүсад нютын эмхинүүдэй нэрэнээ хэгдэхэ ёhотой гэжэ суггаа ажалладаг нүхэдтөө ойлгуулаа hэм. Заводой директор Юхлин тухай хэлэбэл, энэ нүхэрнай пенсиин hаhанда хүрэhөөр хөөр жэл болонхой. Тэрэнэй хүтэлбэри доро завод яhала hайнаар хүдэлнэ, жэл, квартал, hара бүриингөө түсэбтэ даабаринуудые дүүргэдэг байна. Энэ талаар минии хэлэхэ юумэн бага. Гэхэ зуура, заводой хүтэлбэриин ба профкомой түлөөлэгшэдэй хамтын суглаан боложо, директорые амаралтада гаргаха тухай асуудал даб дээрэ хойшолуулха гэhэн шиидхэбэри абтаа.

Хүн бүхэнэй, мүн заводой директорэй ажалда дутуу дундануud байгаа юм бээз. Тэрэнээ усадхаха, хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүдые хангалгаяа hайжаруулха шухала.

Эдэ болон бусад хэмжээнүүдые эндэ юундэ дүрдаабиб гэхэдэ, оронойнгоо, республикынгаа доройтон муудажа байhан үе сагта шахтёрнууд шэнгеэр забастовко хэнгүй, журамаа шангадхажа, бүхы хүсэеэ, мэргэжэл шадабаряа ажал хэрэгтээ зорюулая гэжэ Майн 1-нэй hаиндэрөөр та бүгэдые амаршалаад, үряалха байнаб.

Б. ЗАНАЕВ,
Улаан-Удын судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн, городской Советдэй депутат.

ЭЕ ШАНГАДХАН ЭЕЛАА ХЭЕЛ

Республикымнай Верховно Советдэй сесси ажабайдалдамнай шухала олон хуулинуудые баталан абаа. Сессиин хүдэлмэри тухай материалнуудай хэблэлдэ толилогдодогшье hаань, Верховно Советдэй шиидхэбэринүүд, тогтоолнууд тухай хүн зоной дүнда ойлгуулажмын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Адеглан харахада, лекционно- хүдэлмэри болон бусадшье юумэндэ hүүлэй үедэ анхарал хандуулагдахаяа болиитожо байна. Энэ буруу гэжэ hананаб.

Би судна бүтээлгын заводто арба таран жэлдэ ажалланаб. Түрүүшээр бригадираар ажаллаа hэм. Мүнөө гурбадахи жэлээ юрын лэ хүдэлмэришэнби. Тиимэhээ, хүдэлмэришэдэйнөө hанал бодолые, эрмэлэлые, зорилгые hайн мэдэхэб.

Заводой хүдэлмэришэд мүнөө олон юумэ мэдэдэг, политическэ талаараа болбосоронги хүнүүд гээшэ. Жишээхэдэ, hаяхан манай хүдэлмэришэд заводойнгоо директорые отставкада гаргаха гэhэн эрилтэ табяа. Энэ эрилтэнь профсоюзай болон бүсад нютын эмхинүүдэй нэрэнээ хэгдэхэ ёhотой гэжэ суггаа ажалладаг нүхэдтөө ойлгуулаа hэм. Заводой директор Юхлин тухай хэлэбэл, энэ нүхэрнай пенсиин hаhанда хүрэhөөр хөөр жэл болонхой. Тэрэнэй хүтэлбэри доро завод яhала hайнаар хүдэлнэ, жэл, квартал, hара бүриингөө түсэбтэ даабаринуудые дүүргэдэг байна. Энэ талаар минии хэлэхэ юумэн бага. Гэхэ зуура, заводой хүтэлбэриин ба профкомой түлөөлэгшэдэй хамтын суглаан боложо, директорые амаралтада гаргаха тухай асуудал даб дээрэ хойшолуулха гэhэн шиидхэбэри абтаа.

Хүн бүхэнэй, мүн заводой директорэй ажалда дутуу дундануud байгаа юм бээз. Тэрэнээ усадхаха, хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүдые хангалгаяа hайжаруулха шухала.

Эдэ болон бусад хэмжээнүүдые эндэ юундэ дүрдаабиб гэхэдэ, оронойнгоо, республикынгаа доройтон муудажа байhан үе сагта шахтёрнууд шэнгеэр забастовко хэнгүй, журамаа шангадхажа, бүхы хүсэеэ, мэргэжэл шадабаряа ажал хэрэгтээ зорюулая гэжэ Майн 1-нэй hаиндэрөөр та бүгэдые амаршалаад, үряалха байнаб.

Б. ЗАНАЕВ,
Улаан-Удын судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн, городской Советдэй депутат.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монголой Дорно-Гобиин аймагай Алтан-Шэрээ сомоной «Саруул зам» нэгэдэлэй соёлой хүдэлмэрилэгшэд «Дружба» колхозой түлөөлэгшэдэй дунда.

Б. ЖАМЦУЕВАЙ фото-зураг.

ХАНИ ХАРИЛСААН ҮРГЭДЭНЭ

Хэдэн жэлэй саана хүгжэлтын тогтошоод байхада, манай нютагайхидай хилын саанахи Монголой нэгэдэлтэй гү, али ажахытай холбоо барисаа байгуулхань гү хүшэршэ, hэн.

Гэхэ зуура Майн 1—Ажалшадай hаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр гэжэ тоологдодог гээшэ. Тезд ажалшад бээ бээдээ ябалсадаггүй, уулаадаггүй байхадаа, ямар аргаар hаналаа нэгэдэдэг, ойлголсодог байhан юм гэhэн асуудал гарана. Энэ асуудалда харюу үгэхэнь хүшэр байгаа гэжэ мүнөө намтай хөөрэлдэжэ hууhан ажалай, партиин ветеран Дагба Доржиевич Цыбикжапов хөөрэнэ. Энэ хүмнай үргэн сэлгээн Ярууна нютагтаа партийна, совет хүдэлмэридэ хүдэлhэн, ябаhан лэ ажалдаа хүндэтэйшье байгаа. Хүн зондоо hайнаар, хүндэмүүшээр хандадаг, тэдэнэй байдал ойлгодог байhан юм.

Мүнөө жэлдэ «Дружба» колхозой колхозчинууд, Эгэтын сомоной Советдэй дэбисхэр дээрэ ажаhууhан ажалшад Монголой Арадай Республикын Дорно-Гоби аймагай Алтан Шэрээ сомоной «Саруул зам» гэжэ хүдөө ажахын нэгэдэлэй хүдэлмэришэдтэй валютагүйгөөр бэе бээдээ ябалсаха гэhэн харилсаа холбоо тогтоогоод, тэрэнээ бээлүүлжэ эхилэнхэй. Хүршэ оронуудай хөёр сомоной, мүн «Дружба» колхоз «Саруул зам» нэгэдэл хоёрой хоорондохи холбоо барисаан энэ хаберай. удэр нүүдтэ бүришье hайжарба.

Тиигэжэ Яруунын районой Эгэтын сомоной Советдэй, «Дружба» колхозой түлөөлэгшэд үнгэрhэн hарын тэнгээр Монгол hайхан ороной Алтан Шэрээ сомоной ажалшадай, мүн эндэхи «Саруул зам» нэгэдэлэй хүдэлмэришэдэй ажабайдалтай танилсажа, сэдьхэлээ хананги ерээ юм. Тэндэ бүхыдөө 21 хүн ошоо. Тэрэ тоодо колхозой 16 гэшүүн, сомон зүблэлэй эмхи зургаанhаа 5 түлөөлэгшэ байгаа.

Монгол орондо айлшалаад ерэhэн энэ колхозой ажалай ветеран Буряадай ССР-эй габьяата малшан Надмит Цыдыповна Долгорова иигэжэ хөөрэнэ:

— Би урдань хэдэн жэлэй саана Монгол ороной аяншалаад ерээ hэм. Тиимэhээ тэндэхи байдал, хүн зоной ажаhуудал яhала тухайлха, мэдэхэ болонхойб. Харин мүнөө тусхай урилгатайгаар «Саруул зам» нэгэдэлдэ ошоходоо, аха дүү Монголой ажалшадай ажабайдалтайнь ехэл hонирхожо танилсабаб. Юрэдөө, хөөрэхэ гэбэл юумэн биил даа... Хөөрэхэмни гү? — гээд урдаhаамни миhэрнэ.

Тиихэдэ колхозой профкомой түрүүлэгшэ Батор Васильевич Андреев Алтан Шэрээ сомоной, «Саруул зам» нэгэдэлэй байдал тухай өөрынгөө hанамжые хубаалдана: — Монголдо мал ажал эрхилэгэ манайхиhаа нилээд ондоо. Монголой губиин үүлтэрэй хонид манай hонирхол ехээр татаа. Монгол үгсаатан малда ехэл. бэрхэ зон ха юм даа. Харин бидэнэр, тэдэнэй нэгэ hалань мүнөө болоходо, эрдэмэй ёhоор малаа харадаг зон үбди, тон ондоо замаар ябанабди. Зүгөөр үхэр малайминай, хони ямаадайнай олошорhониинь, урданайхитай жэшэбэл, үгыл хэбэртэйгшэ. Адуун hүргэнай үсоороо, тэмээ, ямаад огто үгы болонхой. Тэрэ саашань үргэлжэлүүлнэ: Аха дүү монголшууднай табан хүшүү малаа hалгаагүй, улам бүри олошоруулжа байна. Жишээнь, манай айлшалhан нэгэдэлдэ малшадай хотон бүхэндэ (манайхяар гүүртэ, отарада) табан хүшуун үүлтэртэ мал тэнжэгдэнэ: тэндэнь дунда зэргээр 150 хонин, 100 ямаан, 20 үхэр, 10 тэмээн, 20 морин гэхэ гү, али багахан адуун hүрэг бии. Манай айлшалhан Намсарай-гуай малшан үмсэдөө үшөө 200 гаран хонитой юм. Хажуудань хэдэн толгой эбэртэ бодо мал, морид бии.

Иигэжэ Монгол орондо хамтын зөөри үмсэдэ баге, зэргээр хубаарилагдажа, худелдагдажа эхилэнхэй. Зүгөөр нэгэдэлэй хүдэлмэришэд хуу бүгэдөөрэн гансата үмсэ болохо бодолтой бэшэ. Үмсынгөө үйлэдбэрилhэн, гаргаhан hү, мяха, hооhоёо тусхай түлбэриин сэнгээр нэгэдэлдээ худалдана.

«Дружба» колхозой хөёрдохи отделениин зоотехник Нина Найдановна Цыренжапова, мал харуулhалгада дүршэл ехэтэй болоhон, ажалай ветеран, баhал өөрынгөө hонирхолые иигэжэ намда ойлгуулна: —

—Монголой хүдөө ажахын нэгэдэлэй малшад үбhэ сабшэдаггүй, малай бэшэшье тэжээл хоол бэлэдхэдэггүй гуримтай. Тэндэхи мал бүхэли жэлдээ бэлшээридэ гарадаг байна. Тезд олоор хорожо, үсөөржэ байhан юумэн үгы юм.

Иигэжэ хэлэхэдээ, бидэ малай тэжээл, хоол бэлдхэгүй байгаабди гэжэ hананагүйб. Эндэхи байгаалимнай нилээн шэрүүхэн, шэмэрүүхэн гээшэ бээз. Малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээлгүйгөөр бидэнэр үбэлжэлгэ үнгэргэжэ яашье шадахагүйбди гэжэ Нина Найдановна тобшолол хэбэ.

Эгэтынгээ сомоной Советдэй, «Дружба» колхозой түлөөлэгшэдэй тоодо Монгол орондо ошожо ерэhэн эрхим бэрхэ хонишон Балдандамба Эрдыниеевич Ринчиновтэ, ажалай ветеран Жамьян Цыренжапович Гармаевта, барилгашан Иннокентий Петрович Машановта, залуу механизатор Баир Жамсуевта болон бусадта хөөрэхэ юумэн олон. Тэндэхи хүн зоной, малшадай өөhэдынь ажабайдал hайн, hуудал байдалынь тубхинэхэй.

—Монгол нүхэднай ажахынгаа нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Ишдоржгуайда, намын эмхиин дарга Жамбал-гуайда, мэргэжэлтэдтээ аргагүй зохидоор хандадаг, үгээ ойлголсодог, бэе бээ хүндэлдэг байнаг гэжэ ойлгообди,— гээд Батор Васильевич хөөрөө hэн.

«Саруул зам» нэгэдэл 50 мянган хонитой, 20 мянган ямаатай, 3 мянганhаа үлүү эбэртэ бодо малтай, 2 мянган тэмээтэй, 5,6 мянган адуутай юм. Энэ табан хушуун мал 160 гаран буусануудта байрланхай.

Эгэтын малшад, таряашад, алба хаагшад Монголой Алтан Шэрээ сомондо дүрбэ хоножо, дүтэ hайнаар танилсажа, hанаhан hаналаараа, бодоhон бодолоороо хубаалдажа ерэхдээ, тэндэхи нүхэдөө Буряад орондоо, Ярууна нютагтаа уриба.

hүүлшын үдэшэ хөёр талаhаа уран hайханай концерт нааданууд табигдажа, хатар дуун эдэлээ. Энэ уулзалгада Зүүн Сибириин соёлой институдай багша Владимир Цыренович Гунзыновай хубита ехэ гэжэ «Дружба» колхозой малшад хөөрэлдэнэ. Хөёр ажахын хоорондо харилсаа эмхидхэхын тула тэрэ ехэ оролдолго гаргаhан байна.

Майн 1-нэй hайндэр—Ажалшадай hаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэрөөр дашарамдуулан, Эгэтын малшад, тарлашад аха дүү монгол нүхэдтөө халуун мэндые хүргэнэ, ажалдань амжалта хүсэнэ!

Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ,
манай корр.

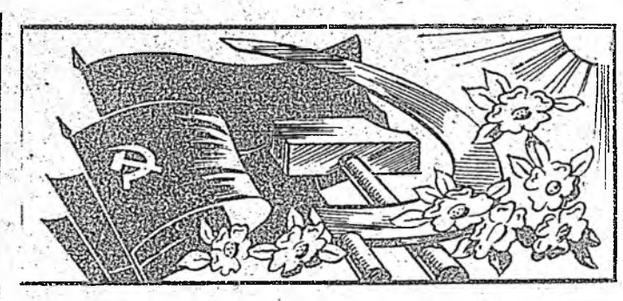

СЭЛГЕЭ СЭЛЭНГЫН ЭРЬЕДЭ

Репортаж

Апрелиин 23-да республикын ниислэл хотодо декабрист Н. А. Бестужевай түрэөөр 200 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаан болоhон байна. Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшэ, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаков Н. А. Бестужевай ажал ябуулга тухай элидхэл хэ.

Удаань Буряадай ССР-эй Верховно Советдэй Түрүүлэгшэ С. Н. Булдаев Улаан-Удын гүрэнэй ород драмын театрта Н. А. Бестужевай нэрэн сэргодоhон тухай тогтоол сонсоход, театрай түлөөлэгшэдтэ үнэмшэлгэ барюулаа.

Суглаанай hүүлээр манай республикын уран бэлигтэнэй хабаадалгатайгаар буянта сэдьхэлэй уран зохёолой, хүгжэмэй ехэ концерт болобо. Эхиндэнь Буряадай оперо, баледэй театрай хоор А. Бородинай «Игорь тайжа» оперohоо хэhэг гүйсэдхэбэ. Мүн тиихэдэ СССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев, оперын солистка Татьяна Шойдагбаева, РСФСР-эй габьяата артист Борис Петюк, Буряадай ССР-эй арадай артист Леонард Шоболов, Забайкалиин шэмээшэгүүдэй, хасагуудай хоорнууд энэ концертдэ хабаадаа.

Энэл үдэшэндөө Улаан-Удын Нангин Вознесениин сүмэдэ Н. А. Бестужевай, Буряад орондо ажаhууhан бүсад декабристнуудай дурасхаалые ёhолhон мүргэлые отец Мартирий бүтээгээ.

Удаадахи үдэрнь, апрелиин 24-дэ ойн баярта зорюулагдаhан хэмжээ ябуулганууд Новоселенгинскдэ үргэлжэлүүлэгдэг. Петровско Заводто хаатаргада байтараа Н. А. Бестужев эндэ байхаар заагдаад, 1839 оной сентябрь соо иишэ ерэжэ, 1855 оной майда наhа баратараа 16 жэлэй туршада ажаhууhан юм.

Удэрэй 3 сагта Новоселенгинск шадар Сэлэнгын эрьедэ Н. А. Бестужевай, К. П. Торсоной хүдөөлүүлэгдэhэн газарта бодхоогдоhон хүшөөдэ шэлбүүhэн гүрэлөөнүүд, баглаа сэргүүд табигдаба. Хүйтэн hалхитай байбашье, Новоселенгинскын, Гусиноозерскын, Сэлэнгын районой бүсад hуурин, тосхоной хүнүүд эндэ олоор суглараа. Мүн тиихэдэ Владивостоhоо зориже ерэhэн хүндэтэ айлшад, Н. А. Бестужевай уг залгажа ябаhан тэрэнэй дүшэнэр — Ольга Александровна Шерешева-Старцева, Алексей Александрович Старцев, тэдэнэй эхэ Галина Арсентьевна, хүүгэд Алеша, Миша гэгшэд энэ ёhололдо хабаадалсаа. Гадна ойн баярай эмхидхэлэй комиссиин түрүүлэгшэ, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшын орлогшо Г. Н. Манжуев, Сэлэнгын райсоведэй түрүүлэгшэ М. Д. Ангархаев, ороной олон хотонуудhаа ерэhэн эрдэмтэд, Буряадай ниислэлэй артистнууд эндэ байлсаа.

XIX зуунай хөрөөд онуудай ород армиин сэрэгэй формотой—сагаан үмдэ, ногоон мундир, толгойдоо госхогор хара кивер малгай үмдэhэн хүбүүд хүшөөгэй табсангууд дээрэ дүхэриглэн зогсонхой. Энэ хадаа Новоселенгинскын hургуулинуудай hурагшад болоно. Тэдэнэр декабристнуудта, тон түрүүн Н. Бестужевта, зорюулагдаhан уран зохёолой-хүгжэмэй найруулга сэдьхэл хүдэлгэмэ хонгёо хоолойгоор гүйсэдхэбэ. Ород, буряад дуунууд эздэлнэ.

hүүлээрнь Улаан-Удын Нангин Вознесениин сүмын санаартан, отец Андрей Н. А. Бестужевай, К. П. Торсоной дурасхаалда зорюулжа, мүргэл бүтээбэ. Хушөөгэй дэргэдэ жэрэгэр олон зуланууд бадараагдажа, сугларагшадай досоо арюун сэдьхэл түрүүлнэ.

Удэшын табан сагта Новоселенгинскын соёлой байшан соо Буряадай артистнуудай ехэ концерт болобо. СССР-эй арадай артист Д. Дашиев, Зүүн Сибириин соёлой институдай хоор болон мэдээжэ олон артистнууд, коллективүүд тэрээндэ хабаадаа.

Тиихэдэ Новоселенгинскын декабристнуудай музей соо айлшадта зорюулагдаhан экскурси үнгэргэгдөөд, hүүлээрнь уран зохёолой-хүгжэмэй салон болобо. XIX зуун жэлдэ нютагай хүпеэс Д. Д. Старцев энэ байшаниие Н. А. Бестужевай проектээр барюулhан гэжэ тоологдодог. Мүнөөшье хүрэтэр энэ байшан hуурин соогоо эгээл үзэсхэлэн hайхан түхэлтэй байха. Дурсагдагша салон тус байшанай эгээл үүжам, эгээл түгэс гоё шэмэглэлтэй гаhалга болохо гостинна соонь урданай заншалаар үнгэргэгдөө. Новоселенгинскдэ байхадаа, аха дүү Бестужевтан энэ байшанда оло дахин ерэhэн, энэл мүнөөхи гостинна соо hууhан, холо ойроhоо ерэhэн айлшадтай уулзажа хөөрэлдэhэн түүхэтэй.

Зүүн Сибириин соёлой институдай багша В. В. Гапоненко энэ хэмжээ ябуулгые хүтэлжэ, поляк уран зураша Леопольд Немировский тухай хөөрэхэдөө, тэрэнэй зурагуудые харуулаа. Ушарынь гэбэл, буhалгаанда хабаадаhанай түлөө Сибирь сүлэгдэhэн энэ уран зураша Бестужевтаней эндэ байха үедэ Зүүн Сибириин губернаторай даабарыар Селенгинск шадар зураггуудые хэhэн байна. Эрхүүгэй университедэй доцентнууд С. Ф. Коваль, Б. С. Шостакович, Москваhаа — журналист, зохёолшо В. В. Бараев, Улаан-Удэhөө—И. Г. Васильева болон бусад нэмэлтэ мэдээсэлнүүдые хэбэ. Зүүн Сибириин соёлой институдай хүгжэм дуу заадаг багша Л. А. Степанова урданай романснуудые гүйсэдхөө.

Мүн энэ үдэр Новоселенгинскын библиотекэдэ Н. А. Бестужевай нэрэ зүүлгэгдэhэн тухай үнэмшэлгэ хүдэлмэрилэгшэдтэнь барюулгадаа.

Хөёрдохи үдэрынь XI Бестужевска уншалганууд боложо, Москвагай, Ленинградай, Красноярскын, Новокузнецкын, Эрхүүгэй, Шэтын, Петровско Заводой, Новоселенгинскын, Улаан-Удын эрдэмтэд, архивуудай, музейнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд элидхэлнүүдые дурадхаа.

Удэшэндөө Новоселенгинскын соёлой байшан соо Н. Бестужевта зорюулжа, нютагай хубүүн Барас Халзановай найруулан табиhан «Хариин дайда байдаггүй» гэhэн кинофильм харуулагдажа, тэрээндэ буулгагдаhан артистнуудтай уулзалга урда тээнь болоо.

Н. А. Бестужевай ойн баяр удха түгэлдөөрөө, hонирхожо харамаар, шагнамаар, hайн эмхидхэлтэйгээр үнгэрөө гэжэ тэмдэглэе.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Аха дүү арадуудай бүлэ соо

ЁҺО ЗАНШАЛ ҺЭРГЭЭХЭ

hалхан Тувагай АССР-эй ниислэл хото болохо Кызылдэ ажаhуудаг буряадууд сугларжа, үндэhэн ёhо заншалаа hэргээхэ, хүгжөөхэ гэhэн зорилготойгоор түсхай хэмжээ ябуулга үнгэргэбэ. Эндэ суглараг-шадай урда Бүгэдэ буряадуудай ехэ хуралдаанда хабаадалсаhан түлөөлэгшэд —«Тува-автодор» нэгэдэлэй проектно-сметнэ бюрогой ахамад инженер, Тувада ажаhуудаг буряад угсаатанай эсөёлой түбэй туруулэгшэ А. С. Тонтоев, Тувагай хүдөө ажахын институдай доцент, Бүгэдэ Буряадуудай үндэhэн соёлой нэгэдэлэй гэшүүн С. Б. Дугарова гэгшэд үгэ хэлэжэ, сьезд дээрэ хэлсэгдэhэн асуудалнууд болон баталан абтаhан тогтоолнуудтай танилсуулаад, саашадаа нютагай эрхэ байдалда таарадуулан, үндэhэн соёлоо хүгжөөхэ талаар табигдаhан зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгоо. Энэ үедэ албанай хэрэгээр Кызыл хотодо ерэд байhан Буряадай Композиторнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Базыр Очирович Цырендашиев республика дотор соёл урлалай хүгжэжэ байhан тухай хөөрэжэ, олоной анхарал татаа. Тиихэдэ hүүлэй үедэ зохёоhон дуунуудаа дуулажа, олониитые hонирхуулба.

Буряад арадай үндэhэн наадануудые, нэрлэбэл, hээр шаалга, больторог сохилго, дуу андалдалга, бэhэлиг нюулга гэхэ мэтэ наадануудые Тувагай АССР-эй Госагропромой ахамад мэргэжэлтэд Екатерина болон Николай Аюшиновтан, «Мелиоратор» кооперативай түрүүлэгшэ Анатолий Эрдынеев, республикын спорткомитедэй бухгалтер Галина Голышева, Тувагай авиапредприятиин ахамад экономист Эрдэни Балданжабон болон бусад нүхэд hонирхолтойгоор эмхидхэhэниинь hайшаалтай.

Арадайнгаа урданай заншалта эдеэ хоол бэлдэлгэтэй танилсуулха үүргэ Тувагай Ажаhуудалай талаар хангалгын министерствын инженер Л. Д. Тонтоева, республиканска библиотекын хадагаламжын таhагые даагша С. С. Сергеева, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай хүдэлмэрилэгшэ Э. Г. Туденова, «Молодёжь Тувы» газетын редакциин корреспондент Т. Д. Жимбуева гэгшэдтэ даалгагдажа, тэдэнэр ехэ харюусалгатайгаар хандажа, hайн шанартай эдеэ хоол бэлдэбэ.

Саашадаашье нимэ хэмжээ ябуулгануудые жэлдээ дүрбэ дахин гэхэ гү, али квартал бүхэндэ нэгэ удаа Буряадайнгаа республикын литература болон искусствын түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар үнгэргэхэ гэhэн шиидхэбэри абтаа. Эндэ эмхидхэлэй хүтэлбэрилхые Кызыл хотын адвокадуудай коллегиин түрүүлэгшэ П. А. Алтаев, политехническэ институдай доцент В. Р. Даржаев гэгшэдтэ даалгагдаба.

В. БИЛЬТАГУРОВ,
манай штатнабэшэ корр.
Кызыл хото.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

легат Валентина Алексеевна Галсанова хэлээ hэн.

Иимэ «түхэреэн столой» хөөрэлдөөн манай нютагта түрүүшынхээ эмхидхэгдэжэ, хүн зоной нэгэ hанаатай, хуушан жама ёhоёо баримталдаг, тэрэнээ саашань улам хүгжөөхэ гэжэ оролдогшодой анхарал татаба.

Бүгэдэ буряадуудай ехэ хуралдаанай үшөө нэгэ делегат болохо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай райкомой түрүүлэгшэ Нима Намжилович Базаров үгэ хэлэжэ, сугларагшадые hонирхуулба. «Түхэреэн столдоо хабаадагшад делегадуудта асуудалнуудые табижа, тэдэндээ харюунуудые абаа.

Манай Аха нютагhаа делегадууд боложо ошоhон нүхэд— Н. Н. Базаров, В. А. Галсанова гэгшэд тэрэ суглаанда ехэ анхаралтайгаар, харюусалгатайгаар хандажа, бүхы үгэ хэлэhэн хүнүүдэй (...) үнэтэй сэнтэй hанамжа, дурадхалнуудые, тиихэдэ хуралдаанай шиидхэбэринүүдые дэбтэрнүүдтээ тэмдэглэжэ абаhан байжа, суглараг-шадта тон hонирхолтой мэдээсэлнүүдые үгэбэ.

Буддын шажанай Буряад орондо дэлгэрhэнhээ хойшо 250 жэлэй ой байгша оной зун гүйсэхэ байна. Энэ үйлэ хэрэгтэ зорюулагдаhан, ехэ хурал Ивалгын десанда болохо, тэрэндэ хабаадахаар Далай-лама морилхо гэжэ ахаархин үни мэдэнхэй. Сэхыень хэлэхэдэ, Буддын шажангай дэлхэй дээрэ бии боложо, Аэн түбиин олон тоото үндэhэ яhатанай ухаа сэдьхэл ээлhээрнь хэдэн зуугаад жэлhээ үлүүтэй саг үнгэрөө.

Буддын шажанай түүхhээ hабагшалан, Аха нютагай хүн зоной дунда hайн hайханиие, налгай зөөлэн сэдьхэл, хүн зондоо налархай хандаса түхөөжэ ябаhан нютагайнгаа лама тухай «Шэнэ Саяан» газетын хүдэлмэрилэгшэ Андрей Жанчипоович Дыржинов «түхэреэн столой» хөөрэлдөөндэ хабаадагшадта дуулгаба. Эдэ бүгэдэ тухай манай Аха нютагаархинай олонхинь дуулаагүй, мэдээгүй hайhаниинь эли юм ааб даа. Мүн Буддын шажан тухай эрдэм ухаанай баримтануудта үндэhэлэн, hонирхолтой сүглнүүдые партиин райкомой консультант Николай Хандакович Папаева хөөрэhэн байха юм.

Нёдондо жэлэй август hарада Аха нютагай бурхан шажанда шүтэгшэд сугларжа, өөhэдынгөө суглаа зарлажа, Буддда бурханда шүтэгшэдэй община эмхидхэhэн юм. Тэрэнэй ударидагшаар Мария Пунсыковна Урбаева бэталагдаhан байгаа. «Түхэреэн столой» хөөрэлдөөндэ Мария Пунськовна эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эмхиингээ ажал хэрэгүүд, шэнээр баригдаhан Пунсок Намдалын Чойгон дасанай хүдэлмэри тухай хөөрэбэ.

— Хэхэ ажал ехэл даа. Тиигээд лэ нютагайнгаа хүн зондо, колхозууд болон эмхи зургаануудта ехэ найдаха байнабди,— гэжэ М. П. Урбаева онсолоо hэн.

Районой газетын редактор Климент Дашеевич Тулуев үндэр наhатайшуулаа дахин сугларагшадта тон hонирхолтой дурадхал оруулжа, сугларагшадай эүгhөө дэмжэгдэбэ.

«Түхэреэн столой» хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ, тэрэниие хүтэлбэрилhэн Владимир Доржиевич Галсанов сугларагшадта энэ үйлэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаhандань баяр баясхалан хүргөөд, элүүр энхые, ажалдань амжалта хүсөөд, саашадаа үшөөл эдэбхитэйгээр иимэ хэрэгүүдтэ хабаадалсахыень гүйба.

Энэ hонирхолтой уулзалга эмхидхэхэ хэрэгтэ түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд З. Б. Мунконова, О. Ж. Жамбалова, С. Б. Базарова гэгшэд эдэбхи үүсхэл гаргажа, ерэhэн зониие буряад, ород эдеэнэй дээжээр хүндэлэн, ёhотойл урданай маяртайгаар айлшадаа хүндэтэй дээрэ хүлеэн абажа уггаа, үдэшөө гэхэдэ, алдуу болохогүй.

«Сагаан дали

«МАГТААЛ» МАГТААЛТАЙ

Олониитэдэ мэдээжэ болоhон «Магтаал» гэжэ нэрэтэй фольклорно арадай хоорой тоосоото концерт Улаан-Удын хүүгэдэй болон эдиршүүлэй театрай байшан соо үнгэргэгдэбэ. Энэ концерт - нааданиинь тус хоорой бии болгоhоор 15 жэлэй ойдо зорюулагдаа.

Олон зуун жэлэй үнэ соо-hоо мүнөө үе саг хүрөөд мартагдажа захалhан урданай буряад арадай дуу хатар, ёохор, аман зохёол hэргээхэ зорилготойгоор энэ коллектив бии болгогдоhон юм. Магтаалайхид урдаа табиhан анханайнгаа зорилгодо үнэн сэхэ, гадна энэ нангин үргэсэ нэрэтэй солотойгоор үргэжэ ябана гэжэ тэмдэглэлтэй.

РСФСР-эй габьяата артист Дарима Сангажапова концерт нээхэдээ, энэ коллективэй анха түрүүн хайшан гээд бии болоhон тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

15 жэлэй саана наhанайнгаа амаралтада гараад, городто ажаhуудаг болоhон, бэе бэеэ таниха нэгэ хэдэн үбгэд, хүгшэд барилгашадай соёлой байшан соо сугларжа, элинсэг хулинсагуудайнгаа дуулаг дуунуудые, аман зохёолые хайшан гээд, ямар аргаар үри саданартаа дамжуулхамнайб гэжэ үни удаан зубшэн хэлсээ ха. Нүүлэй нүүлдэ фольклорно тусхай ансамбль бии болгоо тухай hанамжа бултанда hайшаагдажа дэмжэгдэ hэн. Зүгөөр ансамбль ударидаха тусхай мэргэжэлтэй хүниинь олдобогүй. Тиигээд Улаан-Удын соёл-гэгээрэлэй училищиин багша Алла Галдановна Балдановае урижа асарhан байна.

Эгээл түрүүн иимэ hайн hайхан зорилготойгоор сугларжа, коллективэй эхи табиhан зониие дурдабал, Х. Г. Халтуев, У. Д. Болдохонова, А. Б. Хамаганова гэгшэд болоно. Тэрэ гэhээр 15 жэл үнгэрөө. Энэнь үндэр наhатай зондо дан богони болзор бэшэ гэжэ hанагдана.

«Магтаал» арадай хоор дэнсэлэ Вачеланова Людмила Цыреновна Дашеева хоёр баhал иимэрхүү байдалтайбди гэжэ хөөрөө hэн.

— Үшөө ямар бэрхэшэлнүүдтэй дайрелданабта?— гэhэн асуудалда Валентина Богдановна иигэжэ хариусаба:

— Хэлэнэй талаар. Нютаг нютагай хэлэнүүд бэе бэеhээ ташха илгаатай. Жэшээлбэл, Красноярска хизаарай болон Шэтын областиин эвенкнүүдэй хэлэн ямар ондоо гээшэб? Тиихэдэ Баргажанай эвенкнүүдэй хэлэнhээ баунтынхидай хэлэн баhал илгаатай. Ушар тиимэhээ литературна хэлээ Баргажанай эвенкнүүдэй хэлэндэ дүтэрхы болгожо, программаяа өөhэдөө зохёонобди. Номууд дуталдана. Энэ асуудалаар Буряадай ССР-эй арадай депутадуудташье, республикын Эрдэм hуралсалай министерствэдэшье хандадаг байнабди. Тэд мүртэй хэмжээн абтанагүйл даа.

Хэды хүшэр байдалтайшье hаа, эндэхи багшанар гараа баряад hуунагүй. Өөhэдынгөө үүсхэл, оролдолгоор яhала юумэ хэнэ гэжэ хэлэлтэй. Жэшээлбэл, Дэрээнэй дунда hүргуулкин интернадай нэгэ таhалга соо эвенкнүүдэй соёлой түб түхэрэгдэжэ байгаа hэн. Багша Дарья Цыреновна Делбонова энэ хүдэлмэри эохилнэ. Эвенкнүүдэй соёлой түбэй гол зорилго гэхэдэ, үхибүүдые үндэhэн соёлдоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гэhэн юм. Тиимэhээ эвенк арадай аман зохёол, дуу, хатар, ёhо заншал hэргээлгэдэ энэ түб аргагүй ехэ нүлөөлхэ гэжэ hанагдана. Гадна бусад нютагуудай, районуудай эвенкнүүдээр холбоо барисаа тогтоохо, хоорондоо ябалсаха, дүй дүршэлөөрөө эндалдаха ёhотой болоно.

— Холбоо барисаа тогтоохо гээ hаа, КНР-тэшье эвенкнүүд яhала бии ха юм. Зүгөөр тэндэхи эвенкнүүд миллиардhаа үлүү хүн, зонтой үрэн соо байгаад, түрэл хэлээ, ёhо заншалаа алдаагүй. Харин манай үрэн соохи үсөөн тоото яhатад өөрынгөө газар дээрэ 70 гаран жэл соо хамагаа алдажа, дэлхэйн нюрууhаа үгы болохо түйлдаа хүрэжэ байгаа бшуу. Гомдолтойл байна даа, —гэжэ Людмила Цыреновна хоорэхэ юм.

Өөhэдынгөө угсаатанай мартагдажа байhан үндэhэн соёлые hэргээн хүгжөөхөөр hайн hойхан, дэмбэрэлтэй, буянтай хэрэг бии юм аалї Энэ бэлэн бэшэ хэрэг эндэхи нютагуудай залуу багшанарта, сагай эрхэр тудаба бшуу. Зүгөөр энэ гансал эвенк хэлэнэй багшанарай хэрэг бэшэ. Нютагай, районой, республикын засагай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, Эрдэм hуралсалай министерствэй туhаламжа хэрэгтэй.

Б. БОДИЕВ,
манай корр.

ДЭМЖЭХЭ, ТУhАЛХА ХЭРЭГТЭЙ

Хойто зүгэй үсөөн тоото арадуудай соёл болбосорол, хэлэ бэшэг хүгжөөхэ, соцкальна байдал hайжаруулха талаар горитой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаад, бэелүүлэгдэжэ эхэлбэ. Жэшээлбэл, Хойто зүгэй үсөөн тоото арадуудай республиканска, районно нэгдэлнүүд эмхидхэгдээ, эвенкуусаатанай үндэhэн сельскэ Соведүүд бии болгогдобо гээшэ. Хурамхаанай райондо эвенк хэлэн дээрэ радио-дамжуулга хэгдэдэг болсбо. Гадна районой «Огни Курумкана» газетэдэ эвенк хэлэнэй хэшээлнүүд заагдажа эхилэнхэй, Хэрбээ урдань Дэрээнэй эхин hүргуулида эвенк хэлэнэй хэшээл заагдахаяа болижо байhан hаа, мүнөө дахинаа hэргээгдэжэ захалаа. Гадна Улаанхаай эхин hүргуулида эвенкнүүдые түрэл хэлэндэнь hүргажа эхилбэ. Тэндэ эвенк хэлэ заажа эхилhэн багшатайнь Лидия Алексеевна Степановатай hаяхан уулзажа хөөрэлдэхэдэмни, иигэжэ хэлээ hэн:

— Эвенк үхибүүдые түрэл хэлэндэнь hүргажа захалhамнай hайн. Гэбэшье мүнөө материальна баазамнай дамшье hаа ахирхан. Үхибүүдые hүргаха оройдоол 3 үзэглэлтэйбди. Энэмнай хорёод үхибүүндэ хайшан гэжэ хүртэхэб даа. Гадна бэшэшье учебнигүүд, методическа пособинууд дуталдана.

Мүн Дэрээнэй эхин hүргуулиин багшанар Валентина Богдановна Людмила Цыреновна Дашеева хоёр баhал иимэрхүү байдалтайбди гэжэ хөөрөө hэн.

— Үшөө ямар бэрхэшэлнүүдтэй дайрелданабта?— гэhэн асуудалда Валентина Богдановна иигэжэ хариусаба:

— Хэлэнэй талаар. Нютаг нютагай хэлэнүүд бэе бэеhээ ташха илгаатай. Жэшээлбэл, Красноярска хизаарай болон Шэтын областиин эвенкнүүдэй хэлэн ямар ондоо гээшэб? Тиихэдэ Баргажанай эвенкнүүдэй хэлэнhээ баунтынхидай хэлэн баhал илгаатай. Ушар тиимэhээ литературна хэлээ Баргажанай эвенкнүүдэй хэлэндэ дүтэрхы болгожо, программаяа өөhэдөө зохёонобди. Номууд дуталдана. Энэ асуудалаар Буряадай ССР-эй арадай депутадуудташье, республикын Эрдэм hуралсалай министерствэдэшье хандадаг байнабди. Тэд мүртэй хэмжээн абтанагүйл даа.

Хэды хүшэр байдалтайшье hаа, эндэхи багшанар гараа баряад hуунагүй. Өөhэдынгөө үүсхэл, оролдолгоор яhала юумэ хэнэ гэжэ хэлэлтэй. Жэшээлбэл, Дэрээнэй дунда hүргуулкин интернадай нэгэ таhалга соо эвенкнүүдэй соёлой түб түхэрэгдэжэ байгаа hэн. Багша Дарья Цыреновна Делбонова энэ хүдэлмэри эохилнэ. Эвенкнүүдэй соёлой түбэй гол зорилго гэхэдэ, үхибүүдые үндэhэн соёлдоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гэhэн юм. Тиимэhээ эвенк арадай аман зохёол, дуу, хатар, ёhо заншал hэргээлгэдэ энэ түб аргагүй ехэр нүлөөлхэ гэжэ hанагдана. Гадна бусад нютагуудай, районуудай эвенкнүүдээр холбоо барисаа тогтоохо, хоорондоо ябалсаха, дүй дүршэлөөрөө эндалдаха ёhотой болоно.

— Холбоо барисаа тогтоохо гээ hаа, КНР-тэшье эвенкнүүд яhала бии ха юм. Зүгөөр тэндэхи эвенкнүүд миллиардhаа үлүү хүн, зонтой үрэн соо байгаад, түрэл хэлээ, ёhо заншалаа алдаагүй. Харин манай үрэн соохи үсөөн тоото яhатад өөрынгөө газар дээрэ 70 гаран жэл соо хамагаа алдажа, дэлхэйн нюрууhаа үгы болохо түйлдаа хүрэжэ байгаа бшуу. Гомдолтойл байна даа, —гэжэ Людмила Цыреновна хоорэхэ юм.

Өөhэдынгөө угсаатанай мартагдажа байhан үндэhэн соёлые hэргээн хүгжөөхөөр hайн hойхан, дэмбэрэлтэй, буянтай хэрэг бии юм аалї Энэ бэлэн бэшэ хэрэг эндэхи нютагуудай залуу багшанарта, сагай эрхэр тудаба бшуу. Зүгөөр энэ гансал эвенк хэлэнэй багшанарай хэрэг бэшэ. Нютагай, районой, республикын засагай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, Эрдэм hуралсалай министерствэй туhаламжа хэрэгтэй.

Б. БОДИЕВ,
манай корр.

Монгол ороноhоо ерэhэн

бэшэгэй мүреөр

«Халуун мэнд хүргэнэбди»

Тэрэ мэндэ, март hарын эхээр, Монголой Арадай Республикын Дорнод аймагай Дашбалбар сомоной уран hайханай коллективтэй, «Улзын уянга» гэжэ нэрлэгдэhэн буряадуудай фольклорно бүлэгэй концерт-наадантай танилсуулаа hэмди. Үбгэ эсэгэнэрэймиай түн сэдьхэлдэ хадуугдаhан урданай дуунууд, хатарнууд, аман зохёолой дээжэ болохо таабаринууд, оньhон үгэнүүд айлшадаймнай ёhо заншалаа, гуримаа. Мартаагүй, хубсаhа зүүдхэлээ сахидаг, жэнхэни буряад хэлээрээ дуугаралсадаг байhые гэршэлээ бэлэй. Энэ бүлэгэй эдэбхитэй дуушан, Монгол ороной уран hайханай фестивалиин алтан медальда хүртэhэн, тон гөбор дуулдаг Дамдинай Долгорсүрэн тухай бэшээ hэмди. Саашадаашье Буряадай республикын ажалшадтай, «Тоонто» ансамблиин гэшүүдтэй харилсаатай байха түхайгаа Монголой уран бэлигтэн, тэрэ тоодо hайхан хоолойтой Д. Долгорсүрэн мэдуулээ hэн. hаяхан «Тоонто» ансамблиинхид монгол нүхэдhөө зундаа айлшалан ерэжэ, бэлиг шадабаряа харуулха тухай урилга-бэшэг абаhан байна. Тиихэдэ «Улзын уянга» ансамблиин бэлигтэй дуушан Д. Долгорсүрэнhөө иимэ бэшэг абаабди:

«Таанар hайнууд албаа хэжэ байна бэзэт! Бидэ hайн ябаад наатангүй, Дорнодhоо автобус хүлhэлоод, тэрэ удэртоо гэртээ ерээбди. Хабарай үедэ ажал ехэ болоод, сүлоо саг үгы байжа, захиа (бэшэг) бэшэнгүй байгааб... «Тоонтынь нүхэдтэ халуун мэндые дамжуулаарай...» Буряад орондо ажаhуудаг олон нүхэдтэй тэдэнэр болоо. Дура сэдьхэл булладаг урданай буряад дуунда шүтэдэг, ёhо заншалаа, хатар наадаяа hайшаадаг нэгэ сэдьхэл бодолтой болоhон хүршэнэр уран бэлигээ анхаралда, бэе бэеэ hонгоhоо хуби нэмэхэ тухай хэлсээ hэн. Урданые hайн мэдэдэг Долгорсүрэн «Алтан гаал» гэжэ дуу дуулаа. Энэ дуунай үгэнүүдыень бичиг минданаа дэрэ гаргажа, шүүлжэ, бидэнэдэ hэн. Энэ дуунай уншашадайнгаа ерюулая:

Алтан шарга
Альгаар яажа
Аба эжэй
Алдууржа
Эмниг заажа
Эмээл
Эжы абыгаа
Эндүүржэ
Түхэрсэн
Тохомоор

Түрэhэн аба

Теоржэ

«Энэ дуу
ажаhуудаг
ратайгаар
дуу
байгаа ёhотой
сүрэн дуушан
гэжэ хоёр
буряад үгсаатан
лай харилсаа
жа, үндэhэн
хэ хэрэгтэ
байнаниинь
ряад изагуурн
дуу, хатараа
хэ сэдьхэлэйнгээ
дые бэе бэеэ
дүршэл заабаг
түрэл арадайнгаа
лые нариинаар
жа ябаха гэжэ
тай байhандаа
хонобди.

Б. Д

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Арадай Республикын аймагай Дашбалбар сомоной «Улзын уянга» гэжэ нэрэтэй ансамблиин Долгорсүрэн.

Р-Н. БАЗАРОВ.

ҺАЙНДЭРТЭ БЭЛДЭҺЭЭР ҮНИНЭЙ

Республикын ниислэл — Улаан-Удэ хотоё болбосон түхэлтэй болгохын түлөө ороллдожо байдаг ногооруулгын эмхиин управлениин хүдэлмэришэдэй туха сүлөөгүй хүдэлхэ сагынь эдэ үдэрнүүдтэ хүрэжэ ерэнхэй. Юуб гэхэдэ, хабар ерэжэ, эдэнэр урда жэлнүүдтэ hүулгаhан мододой хатаhан hалаа мүшэр болон үмхирhэн зарим модо тайраха, сэбэрлэхэ хүдэлмэрээ захалба.

— Зургаан хүдэлмэрийэдhөө бүридэhэн манай бригада Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэhөө эхилжэ, үмхирhэн модо болон хатаhан гэшүүhэ, hалаануудые сэбэрлэhээр хэдэн хоног болобобди. Энэнэй удаа Смолиной, Каландаришвилиин нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй мододые сэбэрлэхэ түсэбтэйбди, — гэжэ бригадир М. Н. Попков хөөрэнэ. — Нүүлээрнь питомнигото hүулгадажа, тоо болгогдоhон модо хотынгоо үйлсэнүүдтэ hүуулгахаар хараалнабди, — гээд Михаил Николаевич үгээ үргэлжэлүүлнэ.

Хотын үйлсэдэ hүуулгадаха мододой дунда улаангирhаа гадна хуhан, шэнэhэн, hөөг бургааhан олон ха юм. Үмхирhэн гү, али ута үндэрөөр ургаhан улаангир мододые тайраха, сэбэрлэхэ хүдэлмэри Виктор Дульский, Николай Брыков хоёр хэнэ. Нүгөөдүүлынь — Григорий Сергеев мододые сагаадана. Мүн Юрий Шестаков, Михаил Попков, тракторист Роман Симонов гурбан тайрагдаhан модо, гэшүүhэ тракторайнгаа тэргэдэ ашажа, өндоо тээшэнь абаашажа хаяна.

—hагсагар гоёор ургадаг эдэ улаангирнуудаа иигэжэ, табхагар болоторнь юундэ тайража хаядаг болоо гээшэбта?

— Зүб асуудал, Аяма халуун зунай hаранууудта улаангирай хөөбэри үйлсэ, талмайгаар үлүүсэ өхэр тарадаг, хунэй нюдэ, ама руу орохо, сэбэрлэхэдэшье хүндэ болодог юм. Тиимэhээ арадай депутадуудай Советскэ районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. М. Егоров үндэрөөр, hагсагараар ургаhан улаангирнуудые тайража хаяха гэhэн зүб захиралта үгөө, — гэжэ нүхэр Попков мэдүүлнэ.

Бригадын гэшүүд дээрэ дурсагдаhан үйлсэнүүдэй модонуудые сэбэрлэhэнэй удаа районойнгоо үйлсэнүүдтэ питомник соогоо ургуулhан модонуудые, hөөг бургааhануудые асаржа hүуулгаха юм. Питомник соо мододые ургуулдаг хүдэлмэришэд Е. Л. Ситникова, Н. А. Метелкин, В. Ф. Сизых, Октябрьска районой үйлсэнүүдтэ ургаhан мододые тайрадаг, сэбэрлэдэг бригадиринууд В. А. Иванов, В. Н. Актенов болон бусад Улаан-Удэ хотоё болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ өөhэдынгөө хубита оруулжа байдагынь hайшаалтай.

— Байгша ондо хотынгоо үйлсэ, талмайнуудта, мүн шэнээр баригдаhан байшан гэрнүүдэй газаагуур, нарин сэмбын комбинадай, авиационно, шэлэй, судна бүтээлгын, Кировэй нэрэмжэтэ заводуудай газаар дээрэ hүуулгаха мододые захилай ёноор үгэхээ бэлдэжэ эхилэнхэйбди. Энэнhээ гадна «Главбурятстрой» «Улан-Удэтрансстрой» болон бусад трестнүүдтэй хэлсээ хэжэ, ашаглалгада, тушаагдахаяа байhан барилгануудай газаагуур hүуулгадаха модо, hөөг бургааhа, hаянай олоор эльгээжэ захалаабди, — гэжэ түс управлениин агроном В. В. Климочкина хөөрэнэ.

Управлениин хүдэлмэрилэгшэд Н. Е. Воробьева, А. М. Москвитина, М. И. Иванова болон бусад Ажалшадай hаналаа нэгэдэлгын улаасхоорондын hайндэр — Майн 1-нэй үдэртэ бэлэг болгон олон тоото гоё hайхан сэсэгүүдые ургуулжа, хотынгоо ажалшадта, айлшадта бэлэглэбэ. Эдэ сэсэгүүд Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэдэхи сэсэгүүдэй киоскдо, Октябрьска районой Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсэдэхи «Фиалка» магазин соо элбэгээр наймаалагдажа эхилэнхэй.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэдэхи модод тайрагдана, сэбэрлэгдэнэ.

ЭРДЭМ-ШЭНЖЭЛГЫН ШЭНЭ ИНСТИТУТ

СССР-эй Науканууудай академиин Сибириин отделениин Буряадай Эрдэмэй түбтэ эрдэм-шэнжэлэлгын шэнэ институт байгуулагдаба. Буряадай Эрдэмэй түбэй бээ даанги байhан социально - экономическа эрдэмэй таhаг ба байгаалиин нөөсэ баялигуудые ашаглалгын асуудалнуудаар Байгалай институт бии болгогдобо. Шэнэ институдай директорээр географическа эрдэмэй доктор А. К. Тулохонов томилогдоо.

Тус институт Байгал шадарай байгаалиин нөөсэ баялигуудые бодомжотойгоор ашаглаха, байгаалиие хамгаалха зорилготой эрдэмэй шэнжэлгэнүүдые хэхэ юм. Институдай коллектив «Хүн ба Байгал» гэжэ уласхоорондын удха шанартай шэнжэлгэнүүдэй түсэб мүнөө үедэ табижа байнхай. Дэлхэйн баялигуудай нэгэн гэжэ тоологдодог Байгал нуурай үмэнэ ажаhуудаг хүн зоной материальна, оюун бодолой ба бэе махабадай аша туhа нэн түрүүн хараада абтаха юм.

Б. ДАНИЛОВ.

Спорт — Спорт — Спорт

МАНАЙ БАСАГАДАЙ АМЖАЛТА

Эхэнэрнүүдэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй II чемпионат hаяхан Липецк хотодо үнгэрбэ. Улаан-Удын локомотив-вагон заhабарилгын заводой спортивна клубай гэшүүд Людмила Мезенцева Энгельсина Банзатова хоёр Буряад ороние тус мүрысөөндэ түрүүлынхээ түлөөлhэн байгаа.

Манай басагад зоригтой бэхээр барилдажа, амжалта түйлаа. Тэдэнэр хоюулан Россин Федерациин чемпионадай мүнгэн модальнуудаар шагнагдаа. Энэ амжалтада тэдэнэй тренер Ц-Ж. Б. Гулгеновэй хубита ехэ юм.

Эхэнэрнүүдэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү hүүри эзэлхын түлөө мүрысөөн Могилев хотодо дүүрэбэ. Энэ мүрысөөндэ манай республикын барилдаашад ехэ амжалта түйлаа. Спортын мастер Владимир Шагжитаров 68 килограммэй шэгнүүртэ илалта түйлаба. Энэл шэгнүүртэ Владимир Жалсараев бронзо медальаар шагнагдаа. Хоёр хубүүднай эдэбхитэй hайнаар барилдажа, мүнгэн медальнуудта хүртэбэ. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Александр Бельков, Эрдэм Ширипов гэгшэд болоно. Жамса Лхамажапов дүрбэдэхи hүурида гараба.

УРАН hАЙХАНАЙ ГИМНАСТИКА. Спортын энэ зүйлөөр городой түрүү hүүри эзэлхын түлөө мүрысөөн Пионернүүдэй ордон соо болобо. Улаан-Удын 35-дахи hүргуулиин 11-дэхи классай hурагша Лариса Балкова илалта түйлаа. Настя Чобакова, Таня Попова гэгшэд удаадахи hүуринуудта гараhан байха юм.

БОКС. РСФСР-эй арадуудай X Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөн Йошкар-Ола хотодо болобо. Россин Федерациин 30 гаран область, хизаар болон автономито республикын 200 шахуу боксер энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаhан байгаа. Арhан бээлэйн ербэн шадабаритан манай республикын спортын нэрэ хүндые хамгаалбэ. Улаан-Удын ЛВРЗ-гэй спортын клубай боксын hургуулиин түлөөлэгшэ, спортын мастер Александр Кривоносов хундэшэг шэгнүүртэ хоёрдохи hүүри эзэлжэ, броизо медаляар шагнагдаа. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Булат Батуев, Буряадай багшанарай институдай студент Владимир Знайденко гэгшэд өөhэд өөhэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ гурбадахи hүуринуудые эзэлбэ.

БАРИЛДААН. Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар ВЦСПС-эй түрүү hүүри эзэлхын түлөө мүрысөөн Могилев хотодо дүүрэбэ. Энэ мүрысөөндэ манай республикын барилдаашад ехэ амжалта түйлаа. Спортын мастер Владимир Шагжитаров 68 килограммэй шэгнүүртэ илалта түйлаба. Энэл шэгнүүртэ Владимир Жалсараев бронзо медаляар шагнагдаа. Хоёр хубүүднай эдэбхитэй hайнаар барилдажа, мүнгэн медальнуудта хүртэбэ. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Александр Бельков, Эрдэм Ширипов гэгшэд болоно. Жамса Лхамажапов дүрбэдэхи hүуринда гараба.

УРАН hАЙХАНАЙ ГИМНАСТИКА. Спортын энэ зүйлөөр городой түрүү hүүри эзэлхын түлөө мүрысөөн Пионернүүдэй ордон соо болобо. Улаан-Удын 35-дахи hургуулиин 11-дэхи классай hурагша Лариса Балкова илалта түйлаа. Настя Чобакова, Таня Попова гэгшэд удаадахи hүуринуудта гараhан байха юм.

Манай корр.

ТОБШОХОhООР

ҺАЙНДЭРТЭ БЭЛДЭҺЭЭР ҮНИНЭЙ

Республикын ниислэл — Улаан-Удэ хотоё болбосон түхэлтэй болгохын түлөө ороллдожо байдаг ногооруулгын эмхиин управлениин хүдэлмэришэдэй туха сүлөөгүй хүдэлхэ сагынь эдэ үдэрнүүдтэ хүрэжэ ерэнхэй. Юуб гэхэдэ, хабар ерэжэ, эдэнэр урда жэлнүүдтэ hүуулгаhан мододой хатаhан hалаа мүшэр болон үмхирhэн зарим модо тайраха, сэбэрлэхэ хүдэлмэрээ захалба.

— Зургаан хүдэлмэрийэдhөө бүридэhэн манай бригада Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэhөө эхилжэ, үмхирhэн модо болон хатаhан гэшүүhэ, hалаануудые сэбэрлэhээр хэдэн хоног болобобди. Энэнэй удаа Смолиной, Каландаришвилиин нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй мододые сэбэрлэхэ түсэбтэйбди, — гэжэ бригадир М. Н. Попков хөөрэнэ. — Нүүлээрнь питомнигото hүуулгадажа, тоо болгогдоhон модо хотынгоо үйлсэнүүдтэ hүуулгахаар хараалнабди, — гээд Михаил Николаевич үгээ үргэлжэлүүлнэ.

Хотын үйлсэдэ hүуулгадаха мододой дунда улаангирhаа гадна хуhан, шэнэhэн, hөөг бургааhан олон ха юм. Үмхирhэн гү, али ута үндэрөөр ургаhан улаангир мододые тайраха, сэбэрлэхэ хүдэлмэри Виктор Дульский, Николай Брыков хоёр хэнэ. Нүгөөдүүлынь — Григорий Сергеев мододые сагаадана. Мүн Юрий

Сэнхир экран

МАЙН 1, СРЕДА
АЖАЛШАДАЙ hАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Шэнэ hонинной албан. 9.20— Баримтата фильмүүд. Буряадай телевидени. 9.55—Улаан-Удэ. Соведүүдэй талмай. Майн 1-дэ Ажалшадай hаналаа нэгэдэлгын улаасхоорондын үдэртэ зорюулагдаhан hайндэрэй жагсаал. Москва. 10.55—«Живой Ленин» — баримтата фильм. 11.25—«Виртуозы Москвы» камерна оркестрэй концерт. 11.45— Мультфильм. 11.55 — Үхибүүдтэ дамжуулга. 12.55— «Фалькон» — уран hайханай фильм. 13.55—Ород дуунай хоорой концерт. 14.55—Москва, Улаан талмай. Майн 1-дэ Ажалшадай hаналаа нэгэдэлгын улаасхоорондын үдэртэ зорюулагдаhан дамжуулга. 16.00— Хоорэгшэдэй эртэ урдын искусствада зорюулагдаhан дамжуулга. 16.40— Парнас тээшэ шата. 1-дэхи, 2-дохи фестивальнуудта шалгарагшадай концерт. 17.55—КВН-91. Ураалай политехническэ институдай ба Москвагай инженернобарилгын институдай командануудай уулзалга. 19.55 — Уолт Диснейй дурадхана. 20.40 —«Князь Удача Андреевич»— уран hайханай фильм. 22.00— Время. 22.45— «Сэнхир галхан»—hайндэрэй хүгжэмтэ дамжуулга. 00.40—Хатар, хатар, хатар. Мэргэжэлтэ гүйсэдхэгшэдэй дунда Европын кубок.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20— Ородой хореографическа ба дуунай фольклорой концерт. 9.40 — Мультфильм. 10.05— «Большое приключение». Үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 11.20 — «Гидронавты» — баримтата фильм. 11.40— СССР-эй Гурэнэй академическэ симфоническа оркестрэй концерт. 12.40 —В. Шукшин. «Старинное дело»— зүжэг. 13.40— Арадай аялга дуунууд. 13.55—«Гимназисты»— баримтата фильм. 14.45—«Не бойся» —уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи серия. 16.40— Ород дуунай хоорой концерт. 17.40—«Танай театр». 18.10— Бэй концертэ. Денисовэй зохёолдо. 20.45— Россин мэдээсэл. 21.00— Нойрсогты. Ород арадай дуу. Делегатскаарын хурал. Время. 22.45—«Разыщик»—уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи серия.

Эмхидхэн байгуулагшад: Буряадай ССР-эй Верховно Совет, Буряадай ССР-эй Министрнуудэй Совет, РСФСР-эй КП-гэй Буряадай республиканска комитет

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Манай адрес:
670000. Улаан-Удэ. Каландаришвилиин үйлсэ. 23. «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай — 2-50-96. приемный — 2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-03. 2-62-62, харюусалгата секретариин — 2-50-52, секретариадай — 2-66-76, таhагууд: политын-политическэ — 2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, 2-67-81; социально-экономическа — 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-69-58; соёлой, эрдэмэй болон hургуулинуудай — 2-60-21 (даагшань), 2-57-63; олониитын хүдэлмэркин ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-67-81; оршуулгын — 2-60-91; коммерческэ — 2-69-58; корректорнуудэй — 2-33-69, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай) — 2-35-95, манай корреспондентнүүд: Баргажанда — 91-1-44, Закаменскда — 31-61, Агинскда — 3-40-69.
КПСС-эй рескомой хэблэлэй телефонууд: директор — 2-37-32, бухгалтери — 2-33-77, вахта — 2-56-62.

Газетэ жэлдэ 260 дахин гараха.
Хэблэлэй 2 хуудаhан хэмжээтэй.
Газетын индекс 50904 Тираж 6690.
Хэблэлдэ тушаагдаhан саг: 21.00.

Буряадай ССР-эй Госкомиздатай республиканска географидэ газета барлагаан хэблэгдэбэ.
Директорэйнь телефон 2-40-85.

Правда Бурятии мүнөөдэрэй номертО

«Хүн бүхэнэй оролдолгоhоол дулдыдаха».— Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Петуховтой үнгэргэгдэhэн интервью номерой нэгэдэхи хуудаhанда барлагдаба.

2-дохи ТЭЦ—Улаан-Удэ хотын шухала барилгануудай нэгэн. «Бүхы хүсэсэ элсүүлхэ»— В. Николаевай интервью.

Үглөөдэр юугээ эдихэбибди? «Хөөрэлдөөнhөө сааша гаранагүй»—А. Бабетовэй статья. Мухар-Шэбэрэй районой «Путь Ленина» колхозой таряашадай ажал, хэрэгүүд тухай автор статья соогоо хөөрэнэ.

«Хасаг, мориёо эмээллэхээр бэлэн бай»—Забайкалиин хасагуудай холбооной байгуулагдаhан тухай мэдээсэл.

«Социализмын хэрэгтэ үнэн сэхээр...»—Э. Дагбаевай статья.